

MONDOROS MÜTAKERESİ

- İtilaf devletleri mütakereden sonra gizli antları uygulamaya başladı
- İngilizler 1 Kasım 1918'de Musul ve İskenderun'un teslimini istedi
- Mütakereye rağmen İngilizler Irak cephesinde durmadı 3 Kasım 1918'de Musul'a girdi 9 Kasım'da İskenderunu işgal etti
- Sonra Maraş, Bilecik, Urfa, Batum ve (31 Ocak Kars) işgal ettiler.
- Diğer itilaf devletleri gizli antta paylarını düşeni aldı.
- İngilizler 6 Kasım'da Boğaz işgaline başlandı 13 Kasım'da 155 gemi 3500 kişi İstanbul'a çıkartma yaptı.
- Mütakereye rağmen bunların yapılması itilaf devletlerinin Türklere karşı tutumunu açığa çıkardı.

MÜTAKERE SONRASI MEMLEKET

- Azınlıklar hakim unsur olmaya çalıştı

1) Rum faaliyetleri

- İtilaf devletlerinin donanmalarının İstanbul'a gelmesi Rumları cesaretlendirdi
- Rum ortodoks Patrikhanesi merkez oldu, İttihadı Milli adında bir Rum cemiyeti kurdular
- Ayosofya'yı kilise yapmak için çevresini satın aldılar.
- Cemiyetler kurdular :

Mavri Mira cemiyeti:

AMACI: İstanbul Batı Anadolu ve Trakya'yı Yunanlara vermek.

- Patrikhane din adamları ve Yunan hükümetiyle beraber insanlık dışı davranarak bu yerlerde Türkleri göçe zorladı.

Pontus Rum Cemiyeti:

AMACI: Pontus Rum Devleti kurmak yunanlarla birleşmek

- En tehlikelisi en iyi teşkilatlanandır.
- Merzifon Amerikan Kolejinin önemli rolü vardır
- Samsun, Ordu, Giresun, Trabzonda Mavri Mira gibi eylemler yaptılar

Yahudiler(Makabi cemiyeti):

Yahudiler Hahambaşı Naum Efendi'nin başkanlığında yürütülen faaliyetlerle ve Makabi adlı cemiyetleri aracılığıyla, ticari alandaki avantajlarını sürdürmeye ve seslerini duyurmaya çalıştılar.

Ermeniler (Araratlılar, Mektep Sevenler, Kara Has, Anavatan Müdafileri):

- İstanbul fethinden sonra Sultan Mehmed Ermeni Patrikliği kurdurtmuş dini hürriyet vermiş
- Ermeniler memur vekil, bakan olabildiler
- Bu sadıklıklarından dolayı Milleti Sadıka dendi
- 19. YY son çeyreğinde Rus ve İngilizlerin gazıyla ayaklandılar
- 1862 yılında Zeytun'da, 1863'de Van'da ilk ayaklanma girişimlerinde bulundular.
- İngiltere Ermenileri Doğu Anadolu'yu almak için KULLANDI ZORT.
- 1885 yılında Armenekon Partisi, 1887'de İsviçre'de Hınçak Komitesi ve 1890 yılında Kafkasya'da Taşnaksutyun cemiyetleri kurulmuştur.
- 1904'te ikinci Sason isyanını Hükümet bastırdı.
- Yıldız suikasti en cüretkar isyanlarıdır.(Abdülhamite suikast girişimi)
- İkinci Meşrutiyet 1908 sonrası İttihatçılar Ermenilere iyi yanaştı. Aralar bu dönem ısınsa da 1909 14 Nisanda Adanada isyan ettiler.
- Kendini savunmak için Türkler Ermenileri öldürdü. İttihatçılar Ermenileri değil Türkleri cezalandırdı.
- 1. Dünya savaşı dönümü Ermeniler fırsat bilip coştı.
- Cepheelerde Türkleri iki ateş arasında bıraktılar.

- En güçlü girişimler Vanda oldu
- Rus yardımıyla Ermenilerin eline geçen şehir 6 Mayıs 1915te Ruslara verildi.
- Hükümetin yerel çözümleri yetmeyince Tehcir Kanunu 1915 14 Mayıs'ta ilan edildi. Durulmazlarsa toplu göçe zorlanılacakları bildirildi. Bu kapsamda Ermeniler Suriye ve Filistine zorla göç ettirildi. Göç esnasında çıkan olaylarda çok sayıda insan hayatını kaybetti

Mütarekeden Sonra Osmanlı Hükümetleri

- Savaş kaybedilince 1918de Talat paşa istifa etti.
- İstifadan sonra İttihat liderleri Enver Paşa Cmeal paşa Talat paşa yurt dışına kaçtı.
- Bu dönem Osmanlının çaresizliğinin kanıtıdır.

- **-13 Kasım 1918:** İtilaf Devletleri, İstanbul'u fiilen işgal etti.
- **Kasım 1918:** İngiliz Fevkalade Komiserliği kuruldu.

İstanbul hükümetleri, bu tarihten itibaren İngiliz Fevkalade Komiserliği'nin istekleri dışında hareket edemedi.

21 Aralık 1918: İngiliz Komiserliği'nin baskıları sonucu Meclis-i Mebusan, "zaruri siyasi sebepler" gerekçesiyle dağıtıldı.

Osmanlı hükümetleri, İngiliz Komiserliği'nin isteklerini çoğu zaman yerine getirmek zorunda kaldı, aksi halde uzun süre iş başında kalamadılar.

XX. yüzyıl başları: Türk Milleti zaten oldukça sıkıntılı yıllar geçiriyordu.

Birinci Dünya Savaşı: Türk Milleti için sıkıntıların katlanarak arttığı bir dönem oldu.

Wilson Prensipleri: Türk halkı, bu prensiplerle adaletli bir barış için ümitlenmişti.

Mondros Ateşkesi: Bu ateşkesin imzalanmasıyla birlikte halk işgallerle yüzleşti.

Hükümet otoritesinin ortadan kalkması: Bu durum, halk arasında farklı tavırların belirmesine ve çeşitli teşekküllerin meydana gelmesine yol açtı.

Teşekküller, iki türde cemiyet olarak ortaya çıktı.

Milli Varlığımıza Zararlı Cemiyetler	Milli Cemiyetler
• İngiliz Muhipleri Cemiyeti	• Milli Kongre Cemiyeti
• Wilson Prensipleri Cemiyeti	• Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuku Heyet-i Osmaniyesi
• Sulh ve Selamet-i Osmani Cemiyeti	• İzmir Müdafaa-i Hukuku Osmaniye Cemiyeti
• Kürt Teali Cemiyeti	• Vilayât-ı Şarkıye Müdâfaa-i Hukuku Milliye Cemiyeti
	• Kars Millî İslam Şurası ve Güney Batı Kafkasya Geçici Hükümeti
	• Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti

Milli Varlığa Zararlı Cemiyetler

İngiliz Muhipleri Cemiyeti

Osmanlı devlet adamları arasında, İngilizlerin sempatisini ve desteğini kazanarak devletin kötü durumdan kurtulabileceğine inananlar tarafından kuruldu.

Ülke genelinde üye kaydetme çalışmaları başlatıldı.

Başta Damat Ferit Paşa olmak üzere, dönemin birçok ileri geleni aynı düşüncüyü paylaşıyordu.

30 Mart 1919: Damat Ferit Paşa, İngiliz Fevkalade Komiserliği'ne sunduğu bir proje ile resmen himaye talebinde bulundu.

İngiliz hükümeti bu talebe sıcak bakmamasına rağmen, İstanbul hükümetinin ileri gelenleri bu düşünceden uzun süre vazgeçmedi.

Cemiyet üyelerine göre; Anadolu'da başlayan milli direniş hareketi, başarı şansı bulunmayan ve İngilizlerin hoşuna gitmeyen bir intihar teşebbüsü olarak görülmeli ve engellenmeliydi.

Wilson Prensipleri Cemiyeti

Ülkenin tek kurtuluş çaresini manda ve himayede gören bazı kişiler tarafından kuruldu.

İngiliz himayesine muhalefet eden bu grup, Amerikan mandasını tercih ediyordu.

İngilizlerin dürüst davranmadıkları ve ülkemiz hakkında düşmanca tasarıların baş mimarı olduklarına inanılıyordu.

Aralık 1918: Amerikan mandasını tercih edenler, Wilson Birliği adında bir cemiyet kurdular.

Amerikan mandası taraftarları, Başkan Wilson'a amaçlarını içeren bir muhtıra gönderdiler.

Kısa bir süre sonra, Amerika'nın Ermeniler lehine tavır takınması cemiyet mensuplarını hayal kırıklığına uğrattı.

Bu hayal kırıklığına rağmen, bir süre daha Amerikan mandası fikrini savundular.

Sivas Kongresi: Amerikan mandası konusu gündeme getirildi.

Sulh ve Selamet-i Osmani Cemiyeti

Bazı kişiler, milletin ve memleketin kurtuluşunun, İngilizlerin baskısı altındaki Sultan-Halifeye ve onun buyruklarına sıkı sıkıya bağlılıkla mümkün olacağını düşündüler.

Sulh ve Selamet-i Osmani ve İslam Teali Cemiyeti adlı teşekküllerle teşkilatlandılar.

Cemiyet içinde çoğu kabine üyesi, önemli şahsiyetler, askerler ve bazı aydınlar bulunuyordu.

Kürt Teali Cemiyeti

Mayıs 1919: İstanbul'da kuruldu.

Lideri, Osmanlı Mebusan Meclisi'nde ayan üyesi olan Seyyid Abdülkadir idi.

Cemiyet, İngiltere'nin Kürtçülük propagandasının etkisindeydi.

Yayın organları: Jin ve Kürdistan adlı yayınları çıkardılar.

Halkın sağduyusu galip geldi ve asırlarca birlikte yaşamış Türklerle Kürtler üzerine oynanan oyunlar başarısız oldu.

Pek çok aşiret, cemiyet mensuplarının propagandalarına ve İngiliz kışkırtmalarına kapılmadı.

Anadolu'da yürütülen Kurtuluş Savaşını destekleyerek, ülkenin bütünlüğünü en zor şartlarda devam ettirmekten yana oldular.

Milli Cemiyetler

Milli Kongre Cemiyeti

Türkçülük fikrini ve Türk milliyetçiliği hareketini benimseyen Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti üyeleri tarafından kuruldu.

29 Kasım 1918: İstanbul'da, Milli Kongre adıyla bir cemiyet kuruldu.

Dr. Esat Paşa'nın çağrılılarıyla 70 kadar cemiyet, Rumların "Megalo-İdea" hedefine karşı bir araya geldi.

Partiler üstü bir teşekkül idi ve amacı dünyada Türkler üzerinde yapılan haksız ve yalan yayınlara ilmi yayınlar ve tarihi belgeler ile cevap vermektir.

İngilizce ve Fransızca olmak üzere birçok değerli eser neşretti.

Son Osmanlı Meb'usan Meclisi için yapılan milletvekili seçimlerinde Milli Mücadelecileri destekledi.

Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuku Heyet-i Osmaniyesi

Kuruluş ve Amacı

Trakya bölgesini Yunanlıların işgal etmesi ihtimali üzerine, şehrin ileri gelenlerinin öncülüğünde Edirne merkezli olarak kuruldu.

2 Aralık 1918: Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk-ı Heyet-i Osmaniyesi adıyla bir cemiyet kuruldu.

Cemiyetin amacı, Trakya'nın hukuki müdafaa ve savunmasını sağlamaktır.

Faaliyetleri

Fikirlerini, "Yeni Edirne" ve "Ahali" adlı iki gazete aracılığıyla kamuoyuna duyurmayı amaçladı.

Nisan 1920: Lüleburgaz'da kongre düzenledi.

9 Mayıs 1920: Edirne'de kongre düzenledi.

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'ne ve Büyük Millet Meclisi'ne vekil gönderdi.

Etkisizlik 1920 Haziran'ında başlayan Yunan taarruzu karşısında, cemiyet imkansızlıkların da etkisiyle etkili olamadı ve Trakya'nın savunmasında yetersiz kaldı.

28 Ocak 1920: Misak'ı Milli'nin hazırlanmasına da fikir bakımından katkıda bulundu.

16 Mart 1920: İstanbul'un resmen işgali üzerine çalışmalarını durdurdu ve Mustafa Kemal Paşa'yı destekledi.

İzmir Müdafaa-i Hukuku Osmaniye Cemiyeti

Kuruluş ve Amacı

2 Aralık 1918: Mondros Mütarekesi'nden sonra İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilme ihtimalinin artmasıyla, İzmir Vali vekili Nurettin Paşa'nın çabalarıyla kuruldu.

Amacı, İzmir'in hukuki müdafaa ve savunmasını sağlamak ve olası bir işgale karşı önlem almak idi.

Faaliyetleri

19 Mart 1919: İzmir Kongresi'nde muhtemel bir düşman işgaline karşı silahlı müdafaa kararı alındı.

Nurettin Paşa'nın faaliyetleri, İngilizleri rahatsız etti ve baskı yaparak Nurettin Paşa'nın görevden alınmasını sağladı. Bu durum milli faaliyetleri aksattı.

15 Mayıs 1919: Yunan askerinin İzmir'e çıkmasından bir gün önce, Redd-i İlhak adıyla bir beyanname yayınladılar ve halkı İzmir'in savunması için bir mitinge davet ettiler.

Yunanlıların İzmir'e asker çıkarmasıyla başlayan mahalli direniş, düzenli bir ordu kurulana kadar devam etti.

Vilayât-ı Şarkiye Müdâfaa-i Hukuku Milliye Cemiyeti

Kuruluş ve Amacı

4 Aralık 1918: Mondros Ateşkesi'nden sonra, Ermenistan ve Kürdistan projelerine karşı bölgedeki Müslüman-Türk ahalisinin haklarını savunmak amacıyla Raif Hoca ve Süleyman Nazif tarafından İstanbul'da kuruldu.

Amacı, Vilayât-ı Şarkiye bölgesindeki Müslüman-Türk halkının haklarını korumak ve savunmaktır.

Faaliyetleri

Mart 1919: Erzurum şubesi açıldı ve "Albayrak" adlı gazete yayımlandı.

Mayıs 1919: Kazım Karabekir'in Erzurum'daki 15. Kolordu komutanlığına atanmasıyla cemiyetin faaliyetleri arttı.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti ile iş birliği yaparak Erzurum Kongresi'nin tertip edilmesine katkı sağladı.

7 Ağustos 1919: Şarki Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adını aldı ve faaliyetlerini sürdürdü.

Kars Millî İslam Şurası

5 Kasım 1918: Mütareke döneminde Kars, Ardahan ve Batum'un elimizden alınacağı düşüncesiyle komutan Yakup Şevki Paşa'nın teşebbüsleriyle kuruldu.

Amacı, bölgedeki Müslüman-Türk ahalisinin haklarını savunmak ve başlarına gelebilecekleri öngörmektir.

Faaliyetleri

30 Kasım 1918: "Büyük Kars Kongresi" toplandı ve "Millî İslam Şurası Hükümeti" kuruldu.

Batum'da "Sadayı Millet" adlı bir gazete yayımlandı.

17-18 Ocak 1919: Hükümetin adı "Cenub-ı Garbî Kafkas Hükümeti Muvakkat-i Milliyesi" olarak değiştirildi.

Başkanı Cihangirzade İbrahim Bey'di.

Nisan 1919: İngilizler Kars'ı işgal ederek bu oluşumu dağıttı. Geçici hükümetin ileri gelen üyeleri Malta'ya sürgüne gönderildi.

Batum'u İngilizler, Kars ve havalisini Ermeniler, Ardahan'ı da Gürcüler işgal etti.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti

Kuruluş ve Amacı

1919 yılı Ocak ayının sonunda: Mütareke sonrası Rum emellerinin açıkça ortaya çıktığı Karadeniz kıyılarında kuruldu.

Amacı, bölgedeki Müslüman-Türk ahalisinin Pontusçu Rum çetelere karşı mücadelesini desteklemek ve teşvik etmektir.

Faaliyetleri

Başkanlığını Barutçuzâde Ahmed Hoca yapıyordu.

"İstiklal" adlı bir gazete çıkarıldı.

Bütün Karadeniz sahilindeki yerleşim merkezleriyle birlikte iç kesimlerde de teşkilatlandı.

Erzurum Kongresi'ne temsilci gönderdi ve daha sonra Şarki Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne katılarak faaliyetlerine devam etti.

II. MİLLİ MÜCADELEYE HAZIRLIK

İzmir'in işgali ve buna karşı tepkiler

İzmir'in Türkleşmesi ve Rum Göçleri

İzmir ve çevresi zamanla Türkleşen bir bölge olmasına rağmen XIX. yüzyıl başlarından itibaren Rum göçleriyle Rum nüfus artmıştır.

Yunanistan'ın Büyüme Siyaseti ve İngilizlerin Tutumu

Yunanistan, bağımsızlığını kazandıktan sonra büyüme ve yayılma hırsıyla Osmanlı Devleti aleyhine genişleme siyaseti izlemiştir.

Dünya Savaşı sonrası İngilizlerin Yunanistan lehine tavır alması, İngilizlerle diğer devletler arasında sorunlara yol açmıştır.

İzmir'in İşgali

1919 Ocak'ında Paris barış görüşmelerinde İngilizlerce İzmir'in Yunanistan'a verilmesi kararı alındı.

14 Mayıs 1919'da İzmir'in işgal edileceği bildirilerek, 15 Mayıs'ta Yunanlılar İzmir'e asker çıkardı.

Tepkiler ve Milli Mukavemet Hareketi

İzmir'in işgali büyük bir infial yarattı ve Türk milleti büyük bir tepki gösterdi.

Mitingler, protesto yürüyüşleri düzenlendi, İtilaf Devletleri temsilcilerine ve hükümete protesto telgrafları gönderildi.

İzmir'in işgali, milli mücadele ruhunun doğmasında ve milli mukavemet hareketinin başlamasında önemli bir rol oynadı.

Mustafa Kemal'in İstanbul'daki faaliyetleri hakkında detaylı bir bilgi verilmiş. İstanbul'daki bu süreçte şunlar gerçekleşti:

Komutanlık Görevleri ve Raporlar: Mustafa Kemal, Yedinci Ordu Komutanlığı ve Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı gibi önemli görevlere atanmıştı. Bu dönemde şartların aleyhimize cereyan ettiğini ve milletin durumunun kötü olduğunu vurguladığı raporlar yazdı. Ancak bu görüşlerine itibar edilmedi.

İstifa ve Ziyaretler: İstifa ettikten sonra Almanya'ya bir ziyaret gerçekleştirdi ve Almanların durumunu gözlemleme fırsatı buldu.

Mütareke ve İstanbul: Mütarekenin imzalanmasının ardından İstanbul'a döndüğünde memleketin durumunun kötü olduğunu gördü. İtilaf Devletleri'nin donanması İstanbul'u işgal etmişti.

Kabine Engeli ve İkili Münasebetler: Tevfik Paşa Kabinesi'nin işbaşına gelmesini engellemeye çalıştı ancak başarılı olamadı. Bunun üzerine ikili münasebetlere ağırlık vererek faaliyetlerine devam etti.

Anadolu'ya Geçiş: İngiliz Fevkalade Komiserliği'nin baskısıyla Anadolu'ya geçmeyi planladı. Padişahın emriyle IX. Ordu Kıta Müfettişliği'ne atandı ve geniş yetkilerle Anadolu'ya hareket etti.

Anadolu'ya Hareket: 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ulaştı ve Milli Mücadele'nin liderliğini üstlenerek Türkiye'nin kurtuluş mücadelesini başlattı.

Mustafa Kemal Liderliğinde Anadolu'da Yürütülen Faaliyetler

1. Samsun ve Havza'daki Çalışmaları

1. Mustafa Kemal, Samsun'a geldikten sonra Pontusçu Rumların faaliyetleri hakkında bilgi aldı ve bölgedeki asayişsizlikleri yerinde gözlemledi.
 2. Samsun'da Tümen ve Jandarma kumandanları ile çalışmalar yürüttü ve Samsun mutasarrıfını ile Jandarma komutanını değiştirdi.
 3. Samsun'da bulunduğu süre boyunca sürekli çalışarak askerî ve idarî tertibatları düzenledi ve Erzurum'da bulunan XV. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir Paşa ile haberleşti.
 4. İlk raporunda, bölgedeki karışıklıkların sorumlusunun Pontusçu Rumlar olduğunu ve 15 Mayıs 1919'da gerçekleşen İzmir'in işgalinin haksız olduğunu belirtti.
 5. Havza'dan Anadolu'daki mülki ve askerî erkâna gönderdiği şifre telgraflarla yabancı işgalleri protesto etti ve direniş çağrılarını yaptı.
 6. Bu çağrılar sonucunda yurt genelinde mitingler düzenlendi ve protesto telgrafları gönderildi.
- Bu şekilde, Mustafa Kemal Samsun ve Havza'da Türk direnişini organize etmek ve yabancı işgalleri protesto etmek için çalışmalar yaptı.

Amasya Genelgesi

1. Mustafa Kemal'in Havza'daki faaliyetleri sonucunda İstanbul hükümeti zor durumda kaldı ve Mustafa Kemal'i geri çağırdı.
2. Mustafa Kemal, geri çağrıya cevap vermeden Amasya'ya geldi ve burada Müdafaa-i Hukuk Derneği bünyesinde hazırlanan metin üzerinde çalışmalar yaptı.
3. Amasya Tamimi olarak kabul edilen metinde şu hususlar yer aldı:
 - Vatanın bütünlüğü ve milletin istiklali tehlikededir.
 - İstanbul hükümeti sorumluluğunu yerine getirememektedir.
 - Milletin istiklalini kurtaracak olan şey, milletin azmi ve kararıdır.
 - Millî bir heyetin kurulması ve Sivas'ta millî bir kongre düzenlenmesi kararlaştırıldı.
 - Her ilin üç temsilcisinin Sivas'a gönderilmesi ve Erzurum Kongresi'nin ardından Sivas'ta millî kongreye katılması istendi.
4. Amasya Genelgesi'nin yayınlanmasıyla İtilaf Devletlerinin baskıları arttı ve İstanbul hükümeti, Mustafa Kemal'in geri dönüşünü sağlamak için Kazım Karabekir Paşa'ya talimat gönderdi.
5. Karabekir Paşa, Mustafa Kemal'in görevden alınmasını sakıncalı buldu ve İstanbul hükümetinin politikasını tasvip etmediğini belirtti.

Erzurum Kongresi (23 Temmuz-7 Ağustos 1919)

1. Kongre, Vilâyât-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin Erzurum şubesi ve Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti'nin işbirliği ile düzenlendi.
2. Kongre öncesinde Mustafa Kemal'in Anadolu'daki faaliyetleri nedeniyle İstanbul hükümetiyle yaşanan gerilim arttı ve Mustafa Kemal görevinden azledildi.

3. Mustafa Kemal, görevden alınması üzerine askerlik görevinden istifa ederek mücadelesini sivil bir şekilde sürdürmeye karar verdi.
4. Kongre, 23 Temmuz'da 54 üyenin katılımıyla başladı ve 14 gün boyunca çalışmalarını sürdürdü.
5. Mustafa Kemal, üyelerin çoğunluğunun oyunu alarak kongre başkanlığına seçildi.
6. Kongre üyeleri, 7 Ağustos'ta alınan kararları bir beyanname ile açıkladılar.

Kongre, Millî Mücadele'nin başlangıcında önemli bir adım olarak kabul edilir ve Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesinde kritik bir rol oynar.

Erzurum Kongresi'nde kararlaştırılan ve beyanname ile açıklanan kararlar şunlardır:

1. Milli sınırlar içinde vatan birbirinden ayrılmaz bir bütündür.
2. Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı Osmanlı hükümetinin dağılması halinde millet topyekün olarak savunacak ve direnecektir.
3. İstanbul hükümeti vatanın bütünlüğünü koruyamadığı takdirde gayeyi temin için Anadolu'da geçici bir hükümet kurulacaktır.
4. Kuvâ-i Milliye'yi âmil ve irâde-i milliyeyi hâkim kılmak esastır.
5. Hristiyan azınlıklara siyasi hâkimiyetimizi ve sosyal dengemizi bozacak ayrıcalıklar verilemez.
6. Manda ve himaye kabul olunamaz.
7. Milli Meclis'in bir an önce toplanmasını ve hükümet işlerinin meclisin denetimi altında yürütülmesini sağlamak için çalışılacaktır.

Bu kararların yürütülmesi amacıyla Mustafa Kemal'in başkanlığındaki 9 kişilik bir Temsil Heyeti oluşturuldu. Erzurum Kongresi, mahalli bir amaçla toplansa da aldığı kararlar ülkenin tamamını ilgilendirdiği için milli bir nitelik taşıyordu. Kongre sonrasında İstanbul hükümeti tarafından Mustafa Kemal'in tutuklanması girişimi ise sonuçsuz kaldı.

Balıkesir Kongresi (26-30 Temmuz 1919)

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden sonra, Ege Bölgesi'nde yayılma isteği gösteren Yunan işgal hareketine karşı Batı Anadolu Bölgesi'nin insanları, hükümetin tepkisiz kalması karşısında bir dizi girişimde bulundular.

Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919)

Alaşehir'de, Hacım Muhittin Bey'in liderliğinde 16 Ağustos 1919'da Milli bir kongre düzenlendi. Kongre, 20 Ağustos'ta yayınlanan beyannameye Yunan zulmüne karşı mücadeleyi sürdürme kararını vurguladıktan sonra, milli bir çalışma olduğunu belirtti. Kongrenin saltanat makamına bağlı olduğu, parti veya siyasi ilişkileri olmadığı ve tek amacının bölgeyi ve ülkeyi kurtarmak olduğu açıklandı.

Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)

1. Sivas Kongresi, 4-11 Eylül 1919 tarihleri arasında gerçekleşti.
2. Kongre, Anadolu'da başlayan Kuvay-i Milliye hareketinin önceden kararlaştırdığı millî bir kongreydi.
3. Ancak işgalci güçlerin baskısı, İstanbul Hükümeti'nin olumsuz tavrı ve Anadolu haberlerine uygulanan sansür nedeniyle millî girişimler Türk Milleti'ne yeterince ulaştırılamadı ve katılım beklenenin altında kaldı.
4. İtilaf Devletleri ve Osmanlı hükümeti, kongreyi engellemek için çeşitli girişimlerde bulundular, ancak bu girişimler sonuçsuz kaldı.
5. Kongre, en fazla tartışılan meselelerden biri olan manda ve himaye meselesi üzerinde çalıştı.
6. Kongre, 4 Eylül'de başladı ve 11 Eylül'de tamamlandı.

Sivas Kongresi'nin kabul ettiği Erzurum Kongresi kararlarının özeti:

Sivas Kongresi'nin kabul ettiği Erzurum Kongresi kararlarının özeti:

1. Türk toprakları hiçbir sebeple ayrılmaz bir bütündür.
2. Kuva-i Milliye'yi âmil, irâde-i milliyeyi hakim kılmak esastır.
3. İşgale uğrayan yurt köşesi hep birlikte savunulacaktır.
4. Azınlıklara denge bozucu ayrıcalıklar verilmeyecektir.
5. Millet'in kendiliğinden oluşturduğu milli cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adıyla birleştirilmiştir.
6. Kongrenin seçtiği Temsil Heyeti Millî Meclis açılana kadar vaziyeti idare edecektir.
7. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti köylere kadar teşkilâtlanacaktır.
8. Ülkemize karşı istilâ emeli beslemeyen devletlerin iktisâdi yardımları memnuniyetle kabul edilecektir.
9. Adaletli bir barışın yapılması millet olarak emelimizdir.
10. Millî Meclis'in bir an önce toplanması ve millet'in geleceğinin bu meclisin kontrolüne bırakılması gerekmektedir.
Bu kararlar daha sonra İstanbul Mebusan Meclisi tarafından Milli Ahid olarak onaylanmış ve Misak-ı Milli olarak Türk tarihinde yerini almıştır. Kongre ayrıca milli iradeyi vurgulayarak millet'in kendi mukadderatını tayin etme hakkına sahip olduğunu belirtmiştir.

Amasya Görüşmeleri ve Protokolü(20-22 Ekim 1919)

1. Mustafa Kemal, Sivas Kongresi'nin ardından Mebusan Meclisi'nin yeniden açılmasını sağlamak için padişahla temasa geçmeyi istedi.
2. İstanbul'da Ali Rıza Paşa kabinesinin gelmesiyle Temsil Heyeti-İstanbul Hükümeti ilişkileri başladı ve Amasya görüşmeleri gerçekleşti.
3. Amasya görüşmeleri, İstanbul Hükümeti adına Bahriye Nazırı Salih Paşa ile Temsil Heyeti adına Mustafa Kemal Paşa arasında 20-22 Ekim 1919 tarihleri arasında yapıldı.
4. Görüşmeler sonucunda karşılıklı beklentileri ve davranışları içeren beş protokol oluşturuldu.
5. Bu protokollerden ilk üçü açık ve imzalıydı, diğer ikisi ise gizli ve imzasızdı.
6. Salih Paşa, İstanbul'a döndükten sonra taahhüt ettiği esasların bir kısmını yerine getiremedi ancak Mebusan Meclisi'nin yeniden açılması için çalışmalar başlatıldı.
7. Amasya görüşmeleri, Kuvay-i Milliye'nin İstanbul hükümeti tarafından resmen muhatap kabul edilmesini ve Temsil Heyeti'nin varlığını meşrulaştırmayı sağladı.
8.

Komutanların Sivas Toplantısı ve Aldıkları Kararlar (16-29 Kasım 1919)

• Mustafa Kemal liderliğindeki çalışmalarda, millet adına tek yetkili merci olarak Meclis-i Mebusan'ın bir an önce toplanması esası öncelikli olarak vurgulandı.
• Kuvay-ı Milliye Hareketi, Meclis-i Mebusan'ın toplanmamasını önemli bir eksiklik olarak gördü ve bu boşluğa dikkat çekti.
• Milli kongreler sonucunda, Temsil Heyeti adıyla, meclis açılana kadar millet adına işleri yürütecek bir milli heyet oluşturuldu.
• Meclis toplandığında da Temsil Heyeti'nin varlığını sürdürmesi kararlaştırıldı.

Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelişi(27 Aralık 1919)

• Sivas Kongresi ve Amasya Görüşmeleri sonrasında, Milli Heyet'in isteklerinin uygulanmaya başlamasıyla birlikte, Mebusan Meclisi'nin İstanbul'da bir an önce toplanması için hazırlıklar hız kazandı.
• Anadolu'dan seçilen milletvekilleri, Mebusan Meclisi'ne katılmak üzere İstanbul'a doğru yola çıkmaya başladılar.

- Ankara, gelişmelerin en sağlıklı bir şekilde takip edilebileceği ve Milli Mücadele'nin merkezi haline gelecek bir şehir olarak seçildi.
- Ankara'nın seçilmesindeki faktörler arasında, ulaşım ve haberleşme imkanlarının elverişliliği, Batı Cephesi'ne yakınlığı, Ankara halkının Milli Mücadele ruhunun güçlü olması ve pek çok milletvekilinin Ankara güzergahında olması yer alıyordu.
- 27 Aralık'ta Ankara'ya ulaşan Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekiler büyük bir coşkuyla karşılandılar ve bundan sonra Ankara, Milli Mücadele hareketinin ve yeni Türk devletinin değişmez merkezi oldu.

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Açılması Ve Faaliyetleri

Meclisin Açılması ve Misak-ı Milli Kararlarının Alınması

- 12 Ocak 1920'de 168 mebusun 72'sinin katılımıyla İstanbul'da meclis açıldı.
- Ankara'ya uğrayan mebuslara Mustafa Kemal Paşa tarafından cesaret verildi ve Milli Heyet'in aldığı kararları mecliste onaylatmaları istendi.
- Mecliste Müdafaa-i Hukuk Grubu yerine Felah-ı Vatan Grubu kuruldu.
- Felah-ı Vatan Grubu'nun önerileri muhalefetle karşılaşmadı ve 28 Ocak 1920'de oy birliğiyle kabul edildi.
- Bu kararlar Misak-ı Millî olarak bilinen Milli And'ın temelini oluşturdu.

Metinde yer alan kararlar şunlardır:

a) Arap çoğunluğun yaşadığı bölgelerin durumu halk oylamasına göre belirlenmeli, Türk ve İslam halkının oturduğu bölgeler bütünlük içinde korunmalıdır.

b) Kars, Ardahan, Batum gibi sancaklarda halk oylaması tekrar yapılabilir.

c) Batı Trakya'nın durumu halk oylamasıyla belirlenmelidir.

d) İstanbul ve Marmara Denizi'nin güvenliği sağlandığı takdirde boğazlar dünya ticaretine açılabilir.

e) Azınlıkların hakları komşu Müslüman halklarla aynı olmalı, İtilaf Devletleriyle yapılan anlaşmalar kabul edilmelidir.

f) Türkiye'nin milli ve ekonomik gelişimi için tam istiklal ve serbestlik şarttır, borç ödeme koşulları bu esaslara uygun olmalıdır.

İngilizler, Türk hükümetinin barış antlaşması imzalamasını bekliyordu ve meclisin bu yönde adım atmasına destek veriyorlardı.

İstanbul'un İşgali ve Meclis-i Mebusan'ın Dağıtılması

1. Mebusan Meclisi, 17 Şubat 1920'de Misak-ı Milli kararlarını ilan etti, bu cesur bir adımdı çünkü önceki hükümetler işgalci müttefiklerin isteklerini kabul etmişti.
2. Misak-ı Milli kararları, milletin isteklerini yansıtan bir "İstiklal Beyannamesi" niteliğindeydi ve İtilaf Devletleri tarafından rahatsızlıkla karşılandı.
3. Ali Rıza Paşa kabinesi, baskılara dayanamayarak 3 Mart 1920'de istifa etti.
4. İngilizler, 15/16 Mart gecesi İstanbul'u resmen işgal ettiler.
5. Mustafa Kemal Paşa, İtilaf Devletleri ve diğer ülkelerin temsilcilerine İstanbul'un işgalini protesto eden mektuplar gönderdi, işgalin çağdaş değerlere vurulan bir darbe olduğunu belirtti.

III. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN AÇILMASI VE ÇALIŞMALARI

Meclisin Açılması Ve Faaliyetleri

Meclisin Açılışı

M. Kemal, Anadolu'ya geçtikten sonra Milli Kurtuluş hareketini Türk Milleti'ne mal etmeyi amaç edindi ve İstanbul'dan ümidini kesti.

19 Mart 1920'de Mülki ve askeri erkana bir genelge göndererek İstanbul'da mevcut durumu açıkladı ve Kurucu Meclis'in oluşturulması gerektiğini vurguladı.

Hilâfet Makamı ve Saltanatın dokunulmazlığı, İstanbul'un kurtuluşu ve Milli Mücadele'nin kontrolü için Kurucu Meclis'in gerekliliği belirtildi.

Komutanlara önce fikrini açıkladı, ardından 19 Mart'ta valiliklere ve komutanlıklara bir genelge göndererek seçim kanunu niteliğinde bir bildiri yayınladı.

Genelgenin yayımından sonra hızla meclis toplantıları için hazırlıklar başlatıldı, seçimler yapıldı ve Ankara'ya ulaşan meclis üyeleri belirlenen süre içinde toplandı.

Ankara'da, Hacı Bayram Camii'nde dualar edildi ve kurbanlar kesildi, ardından Ankara'da ilk meclis binası olarak kullanılacak olan Ulus'taki eski Meclis binasının önünde Büyük Millet Meclisi resmen açıldı ve 78 üye katılım gösterdi.

Meclisin Çalışmaları

Mustafa Kemal Paşa, Meclis'in olağanüstü yetkiyle görev yapacağını belirtti ve bu görüş meclis üyeleri tarafından onaylandı.

24 Nisan'da B.M.M.'nde toplanan komisyon raporunu inceledi ve ardından Meclis Başkanı seçildi.

Meclis Başkanı olduktan sonra verdiği önerge kabul edildi. Önergede şunlar yer alıyordu:

- Hükümet kurulmalıdır.
- Geçici olarak hükümet başkanı veya padişah vekili tanımak doğru değildir.
- Meclisin, milli iradeyi ve mukadderatı yönetme yetkisi vardır.
- Meclis, yasama ve yürütme yetkilerini bünyesinde toplamıştır.
- Meclis'ten seçilecek vekiller heyeti hükümet işlerini yürütür, Meclis başkanı da bu heyetin başkanıdır.
- Padişah ve Halife, Meclis'in çıkaracağı kanuna göre durumunu yeniden alır.

29 Nisan'da Meclis, Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu kabul ederek İstiklâl Mahkemeleri'ni kurdu.

30 Nisan'da Avrupa Devletleri'ne Ankara'da B.M.M.'nin kuruluşunu bildiren birer muhtıra gönderildi ve Türkiye'de tek meşru söz sahibi merciinin B.M.M. olduğu vurgulandı.

İlk Türkiye Büyük Millet Meclisinin Özellikleri

- ❖ Bu meclis her şeyden önce millî bir meclistir.
- ❖ Meclis idealist, demokratik bir meclistir.
- ❖ Olağanüstü hal meclisidir.
- ❖ Meclisin temeli ve bekası fedakârlık esasına dayanıyordu.
- ❖ Kahraman bir meclistir.

B.M.M.'NİN AÇILIŞINDAN SONRAKİ SİYASİ VE ASKERİ GELİŞMELER

İÇ İSYANLAR VE ÜLKEDE ASAYİŞİN SAĞLANMASI

İstanbul'un işgali ve Meclis-i Mebusan'ın kapatılması sonrasında, İstanbul'dan da Ankara'ya büyük bir ilgi gösterildi. Birçok mebus, idareci ve asker Ankara'ya gelerek yeni bir askerî ve idarî kadro oluşturdu.

Bu birikim ve teveccühün en önemli sonucu, Ankara'da B.M.M.'nin açılması oldu.

Ancak bu gelişmeler, İtilaf Devletleri'ni rahatsız etmeye başladı. Bu güç odakları, Anadolu'daki gelişmelerin kendilerini zor durumda bırakacağını anladılar ve ülke bütünlüğünü tehlikeye düşüren çeşitli isyanların çıkmasında etkili oldular.

Ayaklanmaların çıkış sebeplerini şöyle sıralayabiliriz:

İstanbul Hükümeti'nin Ankara'daki gelişmeleri ve B.M.M.'nin açılmasını teşvik etmesi sonucunda çıkan olaylar.

İngilizler ve diğer İtilaf Devletleri'nin Anadolu'daki milli hareketin başarılı olması halinde planlarının işe yaramayacağını anlamalarıyla kışkırtmalar sonucu çıkan olaylar.

Devlet otoritesinin boşluğundan yararlanarak çıkan eşkıyalık ve isyanlar.

Ülke bütünlüğünü parçalayarak yeni siyasi teşekküller kurma amacıyla çıkan isyanlar.

Başlangıçta Kuvayı Milliyeci olan ancak şahsi hesaplar yüzünden B.M.M.'ye karşı olan kişilerin çıkardıkları karışıklıklar.

İstanbul Hükümeti'nin teşvik ve beyanlarının etkisiyle çıkan iç ayaklanmalar, özellikle Şeyhülislam Dürrîzâde Abdullah Efendi'nin fetvası ve buna karşılık Ankara Müftüsü Rıfat Efendi'nin karşı fetvası.

Çerkez Ethem olayı:

Çerkez Ethem, başarılı bir direnişçi olmasına rağmen, Millî Mücadele'nin sevk ve idaresini ele alan B.M.M. döneminde düzenli ordu oluşturma zorunluluğunu kabul etmedi.

Ethem'in kuvvetleriyle düzenli birlikler arasında çıkan çatışmalar sonucu etkisiz hale getirildi ve bu olay Millî Mücadele tarihimize üzücü bir olay olarak yer aldı.

Sonuç olarak:

Ayaklanmalar Millî Mücadele'yi gereksiz yere meşgul ederek ve hırpalayarak gecikmelere sebep oldu.

Mevcut askerî imkanların gereksiz tüketilmesine neden oldu.

Ancak, bu ayaklanmaların B.M.M.'ni zor durumda bırakma çabaları başarıya ulaşamadı ve hepsi etkisiz hale getirilerek birlik ve beraberlik sağlandı, İstiklâl Savaşı'nın önündeki engeller kaldırıldı.

Mondros Mütarekesinden Sonra İtilaf Devletlerinin Türkiye Üzerindeki Yeni Projeleri

Paris Barış Konferansı:

Mondros Mütarekesi sonrasında İtilaf Devletleri, gizli antlaşmalar doğrultusunda Türkiye'yi işgal etmeye çalışırken, dünyayı yeniden şekillendirmek üzere Paris Barış Konferansı'nı düzenlediler.

18 Ocak 1919'da toplanan Paris Barış Konferansı'nda 32 devletin temsilcileri bir araya geldi ve görüşmelerde İngiltere, A.B.D., Fransa ve İtalya ön plandaydı.

Konferansta, Osmanlı topraklarının paylaşılması konusunda İtilaf Devletleri arasında görüş ayrılıkları yaşandı. Özellikle A.B.D. Başkanı Wilson'un yayınladığı barış ilkeleri, diğer ortaklarının tasarılarını zedeledi ve Amerika'nın çekilmesine neden oldu.

İtalyanlar da fazla söz hakkı tanınmadığı için memnun değildi ve Lloyd George ile Fransa Başbakanı Clemenceau dünyayı yeniden şekillendirmek için çalışmalarına devam ettiler. Ancak Osmanlı topraklarının paylaşılması konusunda anlaşmaya varmak zor oldu.

Bu süreçte, Wilson'un ilkeleri sınırların milliyet esasına göre yeniden belirlenmesini öngörmesine rağmen, Avrupalı ortaklarının emperyalist olması ve sömürgelerindeki milletlere kötü örnek teşkil edeceği düşüncesi, görüş ayrılıklarına neden oldu.

Sonuç olarak, Paris Barış Konferansı'nda yaşanan görüş ayrılıkları, Amerika'nın çekilmesine, İtalyanların memnuniyetsizliğine ve Osmanlı topraklarının paylaşılması konusunda uzlaşmanın zorluğuna yol açtı.

Londra Konferansı:

İngiliz hükümeti, Türklerle yapılacak barışın uzamasının işini zorlaştıracığını fark ederek, ortaklarını sıkıştırmaya başladı.

İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Curzon, Türklerin güçlenip istenilen barış antlaşmasını kabul etmeyeceklerinden endişe ediyordu.

Fransızlar ve İtalyanlar, Türklerin İstanbul'dan çıkarılmalarına karşı çıkarken, İngilizler tamamen çıkarılmalarını istiyordu.

1919 Aralık ayında üç kez bir araya gelen İtilaf Devletleri, Türkiye'nin geleceği konusunda uzlaşamadılar.

12 Şubat 1920'de Londra'da toplanan İtilaf Devletleri, 15 Şubat'ta İstanbul'un Türklerin elinde bırakılacağına dair bir karar aldı ve Osmanlı hükümetine bildirdi.

Ancak Fransızların Maraş'ta yenilgisi üzerine 28 Şubat toplantısında Türkleri İstanbul'dan çıkarmakla tehdit ettiler.

Sonrasında 5 Mart toplantısında Lloyd George'un ısrarıyla İstanbul'un işgalini kararlaştırdılar ve 16 Mart 1920'de şehri işgal ettiler.

İstanbul'un işgali, Anadolu'daki Türk direnişini artırırken, müttefikler yeni kararlar almaya devam ettiler.

San-Remo Konferansı:

İtilaf Devletleri, Türklerle yapılacak barış konusunda Londra Görüşmelerinde sonuç alamayınca, 18 Nisan'da San Remo'da tekrar toplanmaya karar verdiler.

San Remo Konferansı'nda İngiliz, Fransız ve İtalyan devlet adamları, Türkiye'ye kabul ettirilecek antlaşmanın son şeklini vermeye çalıştılar.

Konferansta alınan kararlara göre, Padişah'ın İstanbul'dan çıkarılmayacağı, Türkiye'nin güney sınırlarının belirleneceği ve Boğazlar Komisyonunda Rusya'nın da temsil edileceği belirlendi.

Ayrıca, Doğu Trakya'nın İstanbul'a kadar olan kısmının, adaların ve İzmir'in Yunanistan'a verileceği, Amerika'nın da taraf olduğu Ermenistan'ın kurulacağı, Mezopotamya, Arabistan, Filistin ve Suriye'nin Türklerden alınacağı kararlaştırıldı.

Barışın statüsü şu şekilde belirlendi: İstanbul ve Boğazlar milletlerarası bir idareye bırakılacak, Irak ve Filistin'de İngiliz mandası, Suriye'de Fransız mandası kurulacak, Güneydoğu Anadolu'da İtalyan ve Fransız nüfuz bölgeleri oluşturulacak, İngilizler himayesinde bir Kürt devleti kurulacak, Doğuda altı vilayet Ermenilere verilecek, İzmir ile Batı ve Doğu Trakya Yunanistan'a verilecek, Kapitülasyonlardan bütün İtilaf Devletleri yararlanacaktı.

Sevr Antlaşması (10 Ağustos 1920)

İtilaf Devletleri, San Remo'da aldıkları kararları Türk barış heyetine bildirmek üzere 22 Nisan'da davet ettiler.

Ankara, bu görüşmelere ancak Tevfik Paşa'yı delege olarak kabul ederek katıldı. Ancak Tevfik Paşa başkanlığındaki heyet, bir sonuç elde edemedi ve geri döndü.

Daha sonra Damat Ferit Paşa, heyet başkanı olarak kendisi Paris'e gitti (2 Haziran 1920). Ancak İngiltere ve ortakları nezdinde barış şartlarını hafifletmeye çalışsa da başarılı olamadı.

Türk Hükümeti, barış şartlarında değişiklik yapılamayacağını anlayınca 20 Temmuz'da antlaşmanın imzalanması yönünde tavsiye kararı aldı. Bu karar daha sonra 22 Temmuz'da Saltanat Şurası'nda görüşüldü.

Ancak Sevr Antlaşması hiçbir zaman yürürlüğe girmedi. Bu antlaşma, Osmanlı topraklarının asırlardan beri paylaşılamayan bir şekilde kağıt üzerinde paylaşılmasını öngörüyordu.

Antlaşmanın içeriği şöyleydi:

İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti olarak kalacak, ancak azınlıkların hakları gözetilmezse şehir Türklerin elinden alınacaktı.

Boğazlar bir komisyon tarafından kontrol edilecek, ve İstanbul Boğazlar Komisyonu'nun merkezi olacak. Trakya Yunanistan'a verilecek, İzmir Türk egemenliğinde kalacak ama idari haklar Yunanistan'a bırakılacaktı.

Suriye Fransa'ya, Arabistan ve Irak İngiltere'ye bırakılacaktı. Doğu Anadolu'da Ermenistan Devleti kurulacaktı.

Mecburi askerlik kaldırılacak, Osmanlı Devleti'nin sınırlı bir orduya sahip olması öngörülüyordu. Azınlıkların hakları genişletilecek ve Kapitülasyonlardan bütün müttefik ülkelerin vatandaşları yararlanabilecekti.

Askerî ve Siyasi Gelişmeler:

Milli Mücadele'nin silahlı mücadele safhası iki aşamada gerçekleşti. İlk aşama, Mondros Mütarekesi'nden hemen sonra Kuvay-ı Milliye tarafından yürütüldü. Ardından düzenli ordular kurularak kesin zafer elde edildi.

İtilaf Devletleri, Anadolu topraklarında planladıkları projeleri hayata geçirmek için Mütareke şartlarını kullanarak Türk Milleti'ni teslim olmaya zorlamaya çalıştılar.

Mütareke'nin beşinci maddesi olan "Hudutların muhafazası ve iç güvenliğinin korunması için gerekli görülen kuvvetlerin dışında kalan Osmanlı Orduları terhis edilecektir." hükmü, bu zorlamaların bir örneğidir.

Türk Milleti, tarih boyunca bağımsız yaşamış bir millet olarak teslimiyeti kabul etmedi. Bu nedenle, tüm zorluklara rağmen yeniden silaha sarılarak "Ya istiklal ya ölüm" parolasıyla mücadele etmek zorunda kaldı.

Millet, işgalcilere karşı önce yerel kuvvetlerle, yani Kuvay-ı Milliye adı verilen güçlerle mücadele etmeye başladı. Bu kuvvetler, vatansever komutanlar ve yerel eşrafın liderliğinde toplandı, mevcut imkanlarla silahlanarak işgalcilere karşı direnmeye çalıştı.

Anadolu'nun her köşesinde işgalcilere karşı direnişe geçen ve az önce tanımlanan Milli Kuvvetlerin bir parçası olan Kuvay-ı Milliye, 1921 yılı başına kadar düzenli orduya geçilene kadar Türk Kurtuluş Savaşı'nı yürüttü. Bu süreçte milli mücadele, yerel güçlerin ve direnişin koordineli çabalarıyla sürdürüldü.

İngilizler, Musul, İskenderun, Kilis ve Antep'i işgal etti. Bu eylemler Mütareke şartlarına aykırı olmasına rağmen gerçekleşti. Ardından Maraş ve Urfa'yı da işgal ettiler.

Fransızlar, Adana, Mersin ve Osmaniye'yi işgal etti. Bu işgal bölgesinde destek aldıkları Ermenilerin taşkınlıkları, Müslüman-Türk ahalisini derinden etkiledi.

15 Eylül 1919'da İngiltere ile Fransa, Ortadoğu'yu paylaşmak için yeni bir antlaşma yaptı. Suriye, Lübnan ve Güney Anadolu Fransa'ya, Irak, Filistin ve daha güneydeki Osmanlı toprakları ise İngiltere'ye ayrıldı.

Bu durumda, İngilizler daha önce işgal ettikleri Maraş, Urfa ve Antep'i Fransızlara devretti. Fransızlar, Müslüman-Türk ahalisine yönelik saldırılara göz yumarak Ermeni eylemlerine destek verdi. Bu durum, Milli Kuvvetlerin harekete geçmesi ve Güney Cephesinin oluşmasıyla sonuçlandı.

Maraş Savunması, Fransızların şehre girmesiyle çatışmaların başlamasıyla ortaya çıktı. Şehrin kalesinden Türk Bayrağı'nın indirilmesi ve Fransız bayrağının çekilmeye çalışılması üzerine direniş arttı. 17 Şubat 1920'de şiddetlenen muharebeler sonucunda Fransızlar şehri boşaltmak zorunda kaldılar.

Urfa Savunması ise Eylül 1919'da Fransızlara devredilen Urfa'nın direnişiyle başladı. 7 Şubat 1920'de Fransızların şehri boşaltma talebine olumlu cevap alınamayınca çatışmalar başladı. 11 Nisan 1920'ye kadar süren direniş sonucunda Fransızlar Urfa'yı terk etmek zorunda kaldılar.

Antep Savunması:

Maraş olayları gibi benzer bir süreç yaşandı ve bu olaylar halkı harekete geçirdi.

Üsteğmen Sait Bey'in liderliğinde Kuvay-i Milliye Komutanlığı atanması, halkın daha organize bir güç haline gelmesini sağladı.

Şubat ve Mart 1920'de Fransız ikmal yollarına saldırılar gerçekleştirildi ve önemli kayıplar yaşattı.

1 Nisan'da çatışmalar başladı ve Nisan sonlarında Fransızlar şehri kuşatmaya başladı.

Kuşatma altındaki şehir aylarca direndi, ancak Türk kuvvetlerinin çemberi kırma girişimleri sonuçsuz kaldı.

Antep halkı açlık ve yokluğa dayanamayarak, 9 Şubat 1921'de teslim oldu.

Adana Savunması:

Fransızların Adana'ya gelmesiyle birlikte Ermeni taşkınlıkları arttı.

Pozantı ve çevresinde Kuvay-i Milliye ile Fransızlar arasında çetin muharebeler yaşandı.

Kuvay-i Milliye, 11. Tümenin de desteğiyle Fransızlara büyük darbeler verdi.

Fransızlar, 28 Mayıs 1920'de Osmaniye'yi işgal etti, ancak şiddetli direnişle karşılaşınca mütareke istediler.

Mütareke şartlarına uymadıkları için çatışmalar devam etti. Fransızlar, Türk vatanının gerçek anlamda olduğunu anlayarak, Ankara İtilafnamesini imzaladı ve 5 Ocak 1922'de Adana ve yöresinden çekildiler.

Doğu Cephesi ve Ermenilerle Muharebeler

Türk kuvvetleri, Rusya'da yaşanan 1917 İhtilali sonrası Doğu Anadolu'yu kurtardı ve Azerbaycan'a kadar ilerledi.

Yakup Şevki Paşa yönetimindeki Türk kuvvetleri bölgeyi organize ederek direnişe geçti.

İngilizler, bölgede Ermenilere destek vererek Türk halkına zulüm ve işkence uyguladı.

XV. Kolordu ve Kazım Karabekir Paşa liderliğinde Türk kuvvetleri Ermenilere karşı mücadele etti.

İngilizlerin düşüncesi, Doğu Anadolu'da bir Ermenistan oluşturmaktı ancak Amerika'nın incelemeleri sonucu bu fikir reddedildi.

Vilayat-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti ve benzeri milli teşkilatlar oluşturularak direniş örgütlendi.

Ermenilerin Türk halkına karşı yürüttüğü zulüm ve işkenceye karşı mücadelede 23 Nisan 1920'de B.M.M. kuruldu ve yeni bir hükümet oluşturuldu.

Kazım Karabekir Paşa'nın uyarıları sonucu Ermeniler, Türk Ordusu'nun karşı harekatı karşısında müzakere talep etti ve 2/3 Aralık 1920'de Gümrü Antlaşması imzalandı.

Gümrü Antlaşması ile doğu sınırların güvenliği sağlandı, Ermeni meselesi sona erdi ve Batı Cephesine yönelik çetin muharebeler için güç kaynakları serbest bırakıldı.

Bu süreç, Türk Kurtuluş Savaşı'nda önemli bir dönemeç olarak kabul edilir ve Türk ordusunun başarılarıyla sonuçlanan önemli bir direniş sürecini temsil eder.

Batı Cephesi Muharebeleri ve Siyasî Gelişmeler

Batı Cephesi'nin Kurulması ve Düzenli Orduya Geçiş

İzmir'in Yunan İşgali ve Direnişin Başlangıcı

- İzmir'in 15 Mayıs 1919'da Yunan kuvvetleri tarafından işgaliyle Batı Cephesi oluştu.
- Yunan işgalinin başlangıcında belirlenen sınırları aşmasıyla Denizli'de direniş teşkilatları kuruldu.
- B.M.M. Hükümeti, Yunanistan'daki iç problemleri kullanarak Batı Cephesi'nde düzenli ordunun kurulmasına karar verdi.

İnönü Savaşı ve Sonuçları

Batı Cephesi'nde ilk büyük çatışma olan I. İnönü Savaşı, Türk ordusunun başarısıyla sonuçlandı.

Halkın ordusuna güveni arttı, Milli Kuvvetlerin sona erdiği ve düzenli orduyun başarılı olduğu gözlemlendi.

Rusya'nın Türkiye'ye yaklaşımı daha dostane hale geldi ve İtilaf Devletleri Sevr Anlaşması'nda değişiklik yapmak üzere Londra'da konferans düzenlemeye karar verdiler.

Londra Konferansı ve Sonuçları

Londra Konferansı'nda İngiltere ve diğer İtilaf Devletleri, Türk hükümetini resmi olarak tanımak durumunda kaldılar.

Konferansta yapılan müzakerelerde Sevr Anlaşması'nda bazı değişiklikler önerildi ancak Türk hükümeti bu değişiklikleri kabul etmedi.

Türkiye-Afganistan Antlaşması

Türkiye ve Afganistan arasında 1 Mart 1921'de Moskova'da dostluk ve işbirliği öngören bir antlaşma imzalandı.

Türkiye, Afganistan'ın bağımsızlığını tanıdı ve Ankara Hükümetini resmen tanıyan ilk ülkelerden biri oldu.

İstiklal Marşı'nın Kabulü (12 Mart 1921):

Osmanlı Devleti döneminde resmi bir istiklal marşı yoktu.

Batılılaşma süreciyle birlikte milli bir marş ihtiyacı doğdu.

Maarif Vekâleti'nin yarışması sonucunda Mehmed Akif'in yazdığı İstiklal Marşı, 12 Mart 1921'de B.M.M. tarafından kabul edildi.

Moskova Dostluk Anlaşması (16 Mart 1921):

Sovyetler Birliği, Türkiye ile ilişkilerini geliştirmek amacıyla anlaşma imzaladı.

Anlaşma ile Misak-ı Milli sınırları tanındı, Kars, Ardahan ve Artvin gibi topraklar geri alındı.

Türkiye'ye silah ve cephane yardımı taahhüt edildi, kapitülasyonlar kaldırıldı.

II. İnönü Muharebesi (23 Mart-1 Nisan 1921):

Yunan kuvvetleri İnönü'de ikinci kez Türk ordusu tarafından yenilgiye uğratıldı.

Yunanlıların bu yenilgisi Türk hükümeti ve ordusunun prestijini artırdı, Yunanlılar arasında endişe ve şüphe oluşturdu.

Kütahya-Eskişehir Muharebeleri:

Yunanlılar, Türk ordusunu yeniden saldırıya geçmek için tekrar güçlendirdi.

Türk ordusu, 10 Temmuz'da Yunan saldırılarına karşı koymaya başladı ancak bazı bölgeleri kaybetti.

Bu başarılar Yunanlıların moralini artırdı ancak Türklerin kurtuluşa olan inancını artırdı.

Sakarya Savaşı ve Sonuçları:

Yunan saldırısı karşısında Türk ordusu başarılı bir savunma gerçekleştirdi.

Mustafa Kemal'in liderliğindeki Türk kuvvetleri zafer kazandı, Yunan ordusu Sakarya'nın doğusuna çekilmek zorunda kaldı.

Sakarya zaferi, Türkiye'nin dış ilişkilerinde önemli değişikliklere yol açtı, Mustafa Kemal'e Gazilik unvanı verildi.

Kars Antlaşması (13 Ekim 1921):

Türkiye ve Sovyetler Birliği arasında Kars Antlaşması imzalandı.

Antlaşma ile Türkiye'nin Misak-ı Milli'si tanındı, bazı sınırlar belirtildi, İstanbul'un güvenliği ve boğazların ticarete açılması kabul edildi.

Ankara İtilafnâmesi (20 Ekim 1921):

Fransa, I. ve II. İnönü muharebelerindeki Türk zaferleriyle birlikte Anadolu macerasından uzaklaşmaya başladı.

20 Ekim 1921'de Ankara İtilafnâmesi imzalandı ve Fransa işgal altındaki Türk topraklarından çekileceğini kabul etti.

İskenderun ve Antakya'da özel bir idare kurulacak, Türkler milli kültürlerini geliştirme özgürlüğüne sahip olacak ve resmi dil Türkçe olacak.

Büyük Taarruz ve Kesin Zafer (26 Ağustos - 9 Eylül 1922):

26 Ağustos 1922'de Türk ordusu Büyük Taarruz'u başlattı.

30 Ağustos'ta Dumlupınar Muharebesi'nde Yunan ordusu büyük ölçüde imha edildi ve Yunan Başkomutanı esir alındı.

9 Eylül 1922'de Türk birlikleri İzmir'e girerek şehri kurtardı ve zafer büyük sevinçle kutlandı.

1. Antlaşma Öncesi Gelişmeler

- Mütareke sonrası barış görüşmeleri 20 Kasım 1922'de başladı.
- Türk tarafı Misak-ı Milli'ye uygun bir antlaşma ararken, müttefikler Sevr benzeri bir antlaşma istedi.
- Taraflar arasındaki anlaşmazlıklar 4 Şubat 1923'e kadar devam etti.
- Anlaşmazlıkların çözüme kavuşturulamamasıyla barış görüşmeleri kesildi.

2. Barış Antlaşmasının İmzalanması

- Lozan Antlaşması 23 Nisan 1923'te yeniden başladı ve 24 Temmuz 1923'te imzalandı.
- Antlaşma çeşitli konularda detaylı maddeler içeriyordu:
 - Sınırların belirlenmesi (Trakya, Irak, İngiltere ile ilgili)
 - Boğazların statüsü ve denetimi
 - Kapitülasyonların kaldırılması
 - Azınlıkların durumu
 - Borçların paylaşımı
 - Savaş tazminatları
 - İstanbul ve Boğazların boşaltılması

3. Lozan Antlaşmasının Önemi ve Sonuçları

- Türk Milleti için bir zafer belgesi niteliği taşıyordu.
- Anadolu'nun bölünmesini engelledi.
- Kapitülasyonların tamamen kaldırılmasını sağladı.
- Azınlıkların vatandaşlık statüsü kabul edildi.
- Ekonomik baskılar hafifletildi.
- İstanbul ve Boğazlar Türkiye'ye geri verildi ve Türk milleti için tarihi bir başarı anlamına geldi.

Mudanya Mütarekesi (3-11 Ekim 1922)

1. Mütareke Görüşmeleri

- Mudanya Mütarekesi, 3 Ekim'de Mudanya'da başladı.
- Türk heyeti, İsmet Paşa başkanlığında, müttefikler ise İstanbul'daki işgal kuvvetlerinin komutanları tarafından temsil edildi.
- Yunan temsilcisi Mazarakis, görüşmelere geç katıldı.

2. Mütarekenin Hükümleri

- Türk-Yunan silahlı mücadelesi mütarekenin yürürlüğe girmesiyle sona erdi.
- Trakya'daki Yunan kuvvetleri, Meriç Nehri'nin batısına çekilecek ve karışıklıkların önlenmesi için önemli noktalar İtilaf Devletleri tarafından kontrol edilecekti.
- Yunanlılar Doğu Trakya'yı boşaltacak ve Türk jandarması asayişi sağlayacaktı.
- Türkiye, Trakya'ya barış imzalanana kadar asker göndermeyecekti.

-
- Müttefik askerler barış yapılıncaya kadar bulundukları yerlerde kalacaktı.
-

3. Sonuçları

- Mudanya Mütarekesi, Türk İstiklal Savaşı'nın silahlı mücadele yönünün zaferle sonuçlandığının belgesiydi.
 - Doğu Trakya diplomasi yoluyla elde edildi ve Türkler Avrupa'dan atılamamıştı.
-

Lozan Barış Antlaşması ve sonuçları:

1. Antlaşma Öncesi Gelişmeler

- Mütareke sonrası barış görüşmeleri 20 Kasım 1922'de başladı.
 - Türk tarafı Misak-ı Milli'ye uygun bir anlaşma ararken, müttefikler Sevr benzeri bir anlaşma istedi.
 - Taraflar arasındaki anlaşmazlıklar 4 Şubat 1923'e kadar devam etti.
 - Anlaşmazlıkların çözüme kavuşturulamamasıyla barış görüşmeleri kesildi.
-

2. Barış Anlaşmasının İmzalanması

- Lozan Antlaşması 23 Nisan 1923'te yeniden başladı ve 24 Temmuz 1923'te imzalandı.
 - Anlaşma çeşitli konularda detaylı maddeler içeriyordu:
-

- Sınırların belirlenmesi (Trakya, Irak, İngiltere ile ilgili)
 - Boğazların statüsü ve denetimi
 - Kapitülasyonların kaldırılması
 - Azınlıkların durumu
 - Borçların paylaşımı
 - Savaş tazminatları
-

- İstanbul ve Boğazların boşaltılması
-

3. Lozan Antlaşmasının Önemi ve Sonuçları

- Türk Milleti için bir zafer belgesi niteliği taşıyordu.
 - Anadolu'nun bölünmesini engelledi.
 - Kapitülasyonların tamamen kaldırılmasını sağladı.
 - Azınlıkların vatandaşlık statüsü kabul edildi.
 - Ekonomik baskılar hafifletildi.
 - İstanbul ve Boğazlar Türkiye'ye geri verildi ve Türk milleti için tarihi bir başarı anlamına geldi.
-

1. Halifeliğin Kaldırılması (3 Mart 1924):

- Halifelik, Osmanlı İmparatorluğu'nda hem siyasi hem de dini liderlik görevini üstlenen bir makamdı. Ancak Cumhuriyet'in ilanı ve milli egemenlik ilkesinin benimsenmesiyle bu makamın devam etmesi uygun görülmemiştir.
 - Son Halife Abdülmecid Efendi'nin yeni devletin yapısına uyum sağlamakta güçlük çekmesi ve eski statüye dönmek istemesi, Halifeliğin kaldırılma kararını hızlandırmıştır.
 - 3 Mart 1924'te Meclis Genel Kurulu'nda yapılan görüşmeler sonucunda Halifelik kaldırılmış, bu da devlet düzeninin laikleştirilmesinde önemli bir adım olmuştur.
-

2. Cumhuriyetin İlanı (29 Ekim 1923):

- Cumhuriyet, halkın egemen olduğu ve devlet başkanının halk tarafından seçildiği bir yönetim şeklidir.
 - Atatürk'ün gençlik yıllarından itibaren cumhuriyet hayali vardı ve bu düşüncüyü Erzurum Kongresi'nde açıkça ifade etmiştir.
 - 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilmiş, bu da Türkiye'nin daha demokratik bir yapıya kavuşması ve yapılacak inkılaplara zemin hazırlanması anlamına gelmiştir.
-

3. Saltanatın Kaldırılması (1 Kasım 1922):

- Osmanlı Devleti'nin siyasi yapısında önemli bir yer tutan saltanat, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte kaldırılmıştır.
- Saltanatın kaldırılmasıyla birlikte, Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi varlığı kesin olarak sona ermiş ve Türkiye'nin egemenliği tam anlamıyla millete geçmiştir.
- 1 Kasım 1922'de Meclis Genel Kurulu'nda kabul edilen yasa ile saltanatın kaldırılması resmileşmiş ve yeni Türk Devleti'nin siyasi yapısı belirlenmiştir.
Bu üç önemli inkılap hareketi, Türkiye'nin modern bir devlet yapısına ve ulusal kimliğe sahip olmasında büyük rol oynamıştır. Bu dönemde gerçekleştirilen diğer inkılaplar da (eğitim, hukuk, kültür, ekonomi gibi alanlardaki yenilikler) Türkiye'nin çağdaş bir toplum olma yolunda ilerlemesini sağlamıştır.

1. İlk Anayasanın Kabulünden Önce Çıkarılan Anayasa Niteliğindeki Kanunlar:

- Yeni Türk Devleti'nin oluşmasıyla birlikte, milli hakimiyet esasını benimsemesi ve devlet yapısını belirlemesi gerekiyordu.
- 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılmasıyla başlayan süreçte, Mustafa Kemal Paşa'nın önergesiyle devletin temelleri atıldı.
- TBMM'nin üstünde bir kuvvet tanımayan, yasama ve yürütme yetkilerini kendisinde toplayan bir yapı oluşturuldu.
- Bu kanunlar, yeni Türk Devleti'nin ilkelerini ve yapısını belirleyerek adeta bir anayasa niteliği taşıdılar.

2. 20 Ocak 1921 Anayasası (İlk Anayasa):

- Yeni Türk Devleti'nin ilk anayasası olarak kabul edilen bu belge, 23 madde ve ayrı bir madde halinde iki kısımdan oluşmaktaydı.
- Anayasa, hakimiyetin millete ait olduğunu vurgulayarak, yönetim şeklinin doğrudan halk tarafından belirlendiğini gösterdi.
- Kuvvetler birliği prensibi benimsenerek, tüm kuvvet ve yetkiler TBMM'de toplandı ve devletin idaresi "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti" tarafından yürütüldü.
- Büyük Millet Meclisi'nin seçim süreci, üyelerinin görev süresi ve yetkileri gibi detaylar da bu anayasada belirlendi.
Bu süreçteki anayasa hareketleri, Türkiye'nin modern bir devlet yapısına kavuşmasında ve milli egemenlik ilkesinin hayata geçirilmesinde önemli bir adım oldu. Anayasaların kabul edilmesiyle birlikte, Türkiye'nin iç ve dış politikalarının belirlenmesinde etkin bir yapı oluşturulmuş oldu.

20 Nisan 1924 Anayasası (İkinci Anayasa)

1921 Anayasası, olağanüstü koşullarda hazırlandı ve toplumdaki büyük değişiklikler ve inkılâplar sonrasında yetersiz kaldı.

Bu nedenle, yeni bir anayasa hazırlanması zorunlu hale geldi ve 20 Nisan 1924'te kabul edilerek yürürlüğe girdi.

1924 Anayasası altı bölüm ve 105 madde içeriyor.

Bu anayasa, yumuşak bir kuvvetler ayırımına sahipti ve parlamenter sisteme geçişte kolaylık sağladı.

Ayrıca, "Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir" ifadesiyle, devletin yönetim şekli ve demokratik yapısını güvence altına aldı.

Toplumun ihtiyaçları ve yapılan inkılâplar doğrultusunda daha sonra beş kez değiştirildi.

Türkiye Cumhuriyeti'nde, 1921 ve 1924 Anayasalarının yanı sıra 1961 ve 1982 Anayasaları kabul edildi ve böylece toplamda dört anayasa yürürlüğe girdi.

Çok Partili Rejim Denemeleri ve Sonuçları

23 Nisan 1920'de başlayan I. TBMM, farklı gruplardan milletvekillerini bünyesinde barındırıyordu.

Bu gruplar 19 Mart seçim genelgesine göre seçilenler, Meclis-i Mebusan üyeleri ve yurtdışından gelenlerden oluşuyordu.

Bu milletvekilleri Misâk-ı Millîyi gerçekleştirmeyi amaçlıyorlardı ve belirli bir siyasi görüşü temsil etmiyorlardı.

Farklı düşüncelere sahip olmaları zamanla gruplaşmaları beraberinde getirdi.

Önemli gruplar arasında Tesanüt (Dayanışma) Grubu, İstiklal Grubu, Müdafaa-i Hukuk Zümresi, Halk Zümresi ve Islahat (Reform) Grubu bulunuyordu.

Müdafaâ-i Hukuk Grubunun Kuruluşu ve Bunun Halk Fırkasına Dönüşmesi

Mustafa Kemal, I. TBMM'de grupların birleştirilememesi üzerine yeni bir formül arayışına girdi.

10 Mayıs 1921'de Anadolu ve Rumeli Müdafaâ-i Hukuk Grubu adıyla bir grup kurdu.

Grup, Misâk-ı Millî ilkelerine bağlılıkla ülkenin bütünlüğünü ve milletin istiklalini sağlamayı hedefledi.

Aynı tarihte kabul edilen program, memleketin bütün kuruluşlarının bu hedefe hizmet etmesini öngörüyordu.

Bu grup, zamanla Halk Fırkasına dönüşerek siyasi parti haline geldi.

9 Eylül 1923'te kabul edilen Halk Fırkası Nizamnamesi ile parti resmen kuruldu.

Partinin ilk genel başkanı Mustafa Kemal Paşa, yönetim kurulu da belirlendi.

Partinin adı daha sonra 10 Kasım 1924'te Cumhuriyet Halk Fırkası olarak değiştirildi.

Cumhuriyet Halk Fırkası, devletin kurulmasında önemli rol oynadı, inkılâpların öncülüğünü yaptı ve ekonomide devletçiliği benimsedi.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası:

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

- Mustafa Kemal ve bazı arkadaşları arasında inkılâpların zamanı ve şekli konusunda görüş ayrılıkları oluştu.
- Mustafa Kemal'e muhalif olanlar Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan istifa ederek ayrıldı.
- Bu grup, 17 Kasım 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası adıyla yeni bir parti kurdu.
- Parti, demokratik bir denge kurmayı ve cumhuriyet yönetimini geliştirmeyi amaçladı.
- Zamanla parti, inkılâpları önleyebilecek bir güç haline gelince Mustafa Kemal'in desteğini kaybetti.

Şeyh Sait İsyanı ve Fırkanın Kapatılması

- 13 Şubat 1925'te Şeyh Sait adında biri tarafından Genç ilçesinde isyan başlatıldı.
- İsyan, Türkiye'nin doğu illerini sardı ve İngiliz himayesinde bir Kürt devleti kurma girişimiydi.
- İsyanın bastırılması ve vatanın parçalanmasını önlemek için 4 Mart 1925'te Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarıldı.
- Diyarbakır ve Ankara'da İstiklal Mahkemeleri kuruldu, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın bölgedeki şubeleri kapatıldı.

Atatürk'e Suikast Girişimi

- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasının ardından bazı kişiler, Mustafa Kemal'i öldürme kararı aldı.

- Suikast girişimi planlandı ancak İzmir valisine ihbar gelince suçlular yakalandı.
- Suçlular İstiklal Mahkemesi'nde yargılandı ve cezalandırıldı.

Serbest Cumhuriyet Fırkası

- 3 Haziran 1925'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasıyla, Türkiye'de çok partili dönem sona erdi.
- Mustafa Kemal, Türkiye'de tek parti yönetiminin yanlış algılanmasından rahatsızdı ve Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasını teşvik etti.
- 12 Ağustos 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası, cumhuriyetçilik, milliyetçilik, laiklik ve liberalizm ilkelerini savunarak kuruldu.
- Parti, özellikle Ege Bölgesi'nde büyük destek buldu ve yerel seçimlerde önemli başarılar elde etti.
- Ancak, seçimlerde yolsuzluk iddiaları ve parti içindeki muhalefetler partiye zarar verdi.
- Serbest Cumhuriyet Fırkası, 17 Kasım 1930'da kendisini fesh etti ve çok partili dönemde ikinci deneme başarısızlıkla sonuçlandı.

Menemen Olayı

- Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kapanmasının ardından, cumhuriyet ve inkılâplara karşı olanlar arasında bir boşluk oluştu.
- Nakşibendi tarikatına mensup Derviş Mehmet liderliğindeki bir grup, 23 Aralık 1930'da Menemen'de isyan etti ve şeriat istediklerini ilan etti.
- İsyanı bastırmak için gönderilen jandarma müfrezesi komutanı Kubilay, isyancılarla çatışma yaşadı ve şehit oldu.
- İsyan bastırıldıktan sonra suçlular yargılandı ve cezalandırıldı.
- Menemen Olayı, ülkede demokrasi için uygun ortam olmadığını gösterdi ve yeni parti kurulmasına engel oldu.

Hukuk Alanında Yapılan İnkılâplar

Medenî Kanunun Kabulü

Osmanlı hukuk sistemi Mecelle ile yürütülüyordu, ancak zamanla yetersiz kalmıştı.

İsviçre Medenî Kanunu esas alınarak hazırlanan Türk Medenî Kanunu, 17 Şubat 1926'da kabul edilmiş ve 6 Ekim 1926'da yürürlüğe girmiştir.

Bu kanun, şahıs hukuku, aile hukuku, miras ve aynî haklar olmak üzere dört bölümden oluşmuştur.

Ceza Kanununun Kabulü

Türk Ceza Kanunu, İtalyan modeli esas alınarak 1 Mart 1926'da kabul edilmiştir.

Bu kanunla, Müslüman ve gayr-ı Müslim bütün vatandaşlara uygulanacak cezalar standardize edilmiş ve aynı suçta aynı ceza prensibi benimsenmiştir.

Hakimler Kanununun Kabulü

3 Mart 1926'da kabul edilen Hakimler Kanunu ile mahkemeler bağımsız hale getirilmiş ve hakimlere baskı yapılamaması sağlanmıştır.

Hakimlerin tayin ve terfi işlemleri kendi içlerinde oluşturulan kurullar tarafından yapılmıştır.

Ticaret Kanununun Kabulü

Kara ve Deniz Ticaret Kanunları olmak üzere iki bölümden oluşan yeni Ticaret Kanunu, Alman ve İtalyan modellerinden esinlenerek hazırlanmıştır.

Kara Ticaret Kanunu 29 Mayıs 1926'da, Deniz Ticaret Kanunu ise 13 Mayıs 1929'da kabul edilmiştir.

Borçlar Kanununun Kabulü

Borçlar Kanunu, ticaret hayatındaki alacak-borç ilişkilerini düzenlemek amacıyla 8 Mayıs 1928'de kabul edilmiştir.

İcra ve İflas Kanununun Kabulü

İsviçre modeli esas alınarak hazırlanan İcra ve İflas Kanunu, 24 Nisan 1929'da kabul edilmiştir.

Bu inkılâpların yanı sıra, Ankara Hukuk Mektebi'nin açılması, Baroların kurulması, Mahkemelerin yeni düzene uygun olarak kurulması gibi adımlar da atılmıştır. Ayrıca, kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi de bu dönemde gerçekleşmiştir, bu da hukuk alanındaki köklü değişikliklerin bir parçasıdır.

Eğitim Alanında Yapılan İnkılâplar

Tevhîd-i Tedrisât (Eğitim ve Öğretimin Birleştirilmesi) Kanununun Kabulü

Geleneksel eğitim sistemine Avrupa'dan esinlenerek kurulan yeni okulların eklenmesi, çeşitli insan tiplerinin yetişmesine ve bölünmelere sebep oluyordu.

3 Mart 1924'te kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile medrese ve mektepler Maarif Vekaletine bağlanmış ve eğitim birleştirilmiştir.

Bu kanunla eğitimde milliyetçi, medeniyetçi ve ilmî zihniyeti benimseyen bir nesil yetiştirilmesi hedeflenmiştir.

Harf İnkılâbı: Latin Harflerinin Kabulü

Arap harflerinin okunup-yazılmasının zorluğu ve okur-yazar oranının düşüklüğü, yeni Türk alfabesinin hazırlanması tartışmalarını başlatmıştır.

1 Kasım 1928'de kabul edilen Türk Harflerinin Kabul ve Uygulanması Kanunu ile Latin alfabesi benimsenmiş ve Arap alfabesi terkedilmiştir.

Bu kanunla birlikte eğitimde de köklü bir değişiklik yapılarak, okullarda yeni harflerle öğretim başlamıştır.

Üniversite Reformu

Türkiye Cumhuriyeti'nin ileri gitme düşüncesiyle yeni bir üniversite açma çalışmaları yapılmıştır.

31 Mayıs 1933'te kabul edilen reformla İstanbul Darülfünunu kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi kurulmuştur.

Üniversitelerde ilmî ve idarî özerklik sağlanmış, öğretim elemanı yetiştirilmesi ve akademik kariyer yolunun düzenlenmesi gibi önemli adımlar atılmıştır.

Bu inkılâplarla birlikte Türkiye'de eğitim sistemi büyük ölçüde modernleşmiş ve ulusal kimlikle bütünleşmiştir.

Türk Tarihi Alanında Yapılan Çalışmalar ve İnkılâplar

Mustafa Kemal'in Tarih Anlayışı ve Önemi

Tarih, bir milletin geçmişine ve kültürel hafızasına ışık tutar. Mustafa Kemal, tarihin milletler için kılavuz niteliğinde olduğunu vurgulayarak, tarihi doğru anlamak ve aktarmak önemlidir.

Tarih yazmak ve yapmak arasında bir bağlantı olduğunu belirten Mustafa Kemal, tarihin objektif ve doğru bir şekilde yazılmasının önemine işaret etmiştir.

Türk Tarih Tezi ve Çalışmaları

Atatürk'ün Türk Tarih Tezi, Türk milletinin tarihi geçmişini derinlemesine araştırarak ortaya koymayı amaçlar.

Türk Tarih Tezi'nin ana hatları şunlardır: Orta Asya'nın medeniyetin çıkış yeri olması, Türklerin bu medeniyetin yaratıcıları olduğu, Türklerin göçleriyle medeniyetlerini dünyaya yaydığı ve Anadolu'nun ilk yerli halkının Türkler olduğu.

Türk Tarih Tezi'nin kabul edilmesiyle, Türk tarihinin sadece Osmanlı ve Selçuklu dönemleriyle sınırlı olmadığı ve daha derin bir geçmişe sahip olduğu anlaşılmıştır.

Türk Tarihi Araştırmaları ve Kurumları

Atatürk döneminde Türk Tarih Tetkik Cemiyeti (Türk Tarih Kurumu) kurulmuş ve Türk tarihinin bilimsel olarak araştırılması sağlanmıştır.

1935'te Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin kurulmasıyla Türk tarihinin daha derinlemesine incelenebilmesi için akademik bir zemin oluşturulmuştur.

Türk Tarihinin Öğretilmesi

Atatürk'ün direktifiyle, Türk Tarih Tetkik Cemiyeti tarafından okullarda okutulmak üzere dört ciltlik bir tarih kitabı yazılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, Türk tarihinin millî bir bakış açısıyla öğretilmesine büyük önem verilmiştir.

Bu çalışmalar sayesinde Türk tarihi, derinlemesine araştırılarak millî bir kimlik oluşturma sürecinde önemli bir rol oynamış ve Türk milletinin tarihî mirası daha sağlam temellere oturtulmuştur.

Türk Dili Alanında Yapılan İnkılâplar ve Çalışmalar

Mustafa Kemal'in Dil Anlayışı ve Değişim Süreci

Dil, bir milletin kültürel mirasının aktarılmasında önemli bir role sahiptir. Osmanlı döneminde Türkçenin Arapça ve Farsça kelimelerle karışmasının ardından, günlük hayatta halk dilinin kullanımı ve resmî dil olan Osmanlıca'nın ayrışması gözlemlenmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, dil konusunda da inkılâplar yapılması gerektiği fikri benimsenmiş ve Türkçenin geliştirilmesi için çalışmalar başlatılmıştır.

Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu)

Mustafa Kemal'in direktifleriyle, 12 Temmuz 1932'de Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. Bu kurum, Türk dilinin dilbilgisi, cümle bilgisi, sözcükler, terimler ve etimolojisi gibi alanlarını inceleyerek geliştirmeyi amaçlamıştır.

Halk dilinde kullanılan kelimelerin tekrar Türkçe'ye kazandırılmasıyla, konuşma dili ile yazı dili arasındaki fark azaltılmıştır.

Sanat ve Kùltür Alanındaki İlerlemeler

Cumhuriyet döneminde, dil inkılâplarının yanı sıra sanat ve kùltür alanlarında da önemli gelişmeler yaşanmıştır. Mustafa Kemal'in "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından birisi kopmuş demektir." sözüyle vurguladığı gibi, güzel sanat dallarında da çalışmalar başlatılmış ve bu alanlarda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir.

Bu çalışmalar sayesinde Türk dilinin gelişimi sağlanmış, resmî dil ile halk dilinin ayrışması azaltılmış ve dilin kùltürel mirasın aktarılmasında daha etkili bir araç haline gelmesi sağlanmıştır. Ayrıca, sanat ve kùltür alanındaki ilerlemelerle de Türk milletin kùltürel zenginliği daha da pekiştirilmiştir.

Sosyal Alanında Yapılan İnkılâplar

Kılık-Kıyafette Değişiklik

Mustafa Kemal'in liderliğinde, Türk milletine çağın gerektirdiği modern bir görüntü kazandırma düşüncesiyle kılık-kıyafet inkılâbı yapılmıştır. Şapka giyme zorunluluğu, din adamlarının cüppe ve sarık giymesinin yasaklanması gibi adımlar bu kapsamda atılmıştır.

Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması

Cumhuriyetin iç düzenini sağlamlaştırmak amacıyla tarikatlar ve tekkelerin kapatılmasıyla gerçek anlamda bir medeniyet tarikatının benimsenmesi hedeflenmiştir.

Takvim, Saat, Ölçüler ve Rakamlarda Değişiklik

Osmanlı döneminden kalan takvim, saat, ölçü ve rakamların Batılı örneklerle değiştirilmesi, uluslararası ilişkilerde uyum sağlanması ve anlaşılabilirlik amacı gütmüştür.

Soyadı Kanununun Kabulü

Ailelerin unvan ve lâkaplar yerine soyadı kullanımı getirilerek toplumsal düzenin sağlanması ve eşitlik ilkesinin pekiştirilmesi amaçlanmıştır.

Millî Bayramlar ve Tatil Günlerinin Belirlenmesi

Millî Mücadele ve cumhuriyetin kuruluş sürecinin önemini vurgulamak amacıyla millî bayramlar ve tatil günleri belirlenmiş, hafta sonu tatili Batı normlarına uygun olarak düzenlenmiştir.

Kadın Haklarının Kabulü

Cumhuriyetin ilk yıllarında, kadınlara medeni, siyasi ve sosyal haklar tanınmıştır. Medeni Kanunun kabulü, kadınların aile hukuku konusunda haklarını güçlendirmiş, seçme ve seçilme hakkı gibi temel haklar kadınlara verilmiştir.

Bu inkılâplar, Türkiye'nin modernleşme ve çağdaşlaşma sürecinde önemli adımlar olarak görülmüştür. Bu adımların toplumsal yapıda olumlu değişimlere yol açtığı ve Türkiye'yi uluslararası alanda daha uyumlu ve modern bir ülke haline getirdiği kabul edilmektedir.

Ekonomik Alanda Yapılan Çalışmalar

Türkiye'nin ekonomik kalkınma planları, özellikle Misak-ı İktisad ilkesiyle şekillenmiş ve bu doğrultuda Türkiye İş Bankası kurulmuştur.

Öşür Vergisi'nin kaldırılması ve Kabotaj Kanunu'nun kabul edilmesi gibi adımlar ekonomik alanda önemli değişimlere yol açmıştır.

Sanayi teşvikleri, Tarım Kredi Kooperatifleri ve Beş Yıllık Kalkınma Planı gibi uygulamalar ekonomik canlanmayı hedeflemiştir.

Sağlık Alanında Yapılan Çalışmalar

Türkiye'de sağlık alanındaki reformlar, Çocuk Esirgeme Kurumu'nun kurulması ve Umumî Hıfzısıhha Kanunu'nun kabulü gibi adımlarla başlamıştır.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın kurulmasıyla sağlık hizmetleri merkeziyetçi bir yapıya kavuşmuş ve düzenlenmiştir.

Sağlık eğitimi, okullarda sağlık derslerinin eklenmesiyle desteklenerek halkın sağlık bilinci artırılmıştır.

.

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası

Türkiye, bağımsızlığına zarar vermeyecek milletlerarası bağlarla ilişkilenmemeye özen göstererek barışçı bir politika izlemiştir.

Atatürk, Türkiye'nin milli dış politika anlayışını "Her şeyden evvel millî hudutlarımız içinde ve sonrada dışarıda millet ve memleketin hakiki saadetine çalışmaktır." şeklinde açıklamıştır.

Türk dış politikasını iki temel unsur üzerine oturtmuştur: Siyasi bağımsızlığı korumak ve anlaşmazlıkları barışçı yollarla çözmek.

Barışçı politikalarıyla "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" felsefesini benimseyen Atatürk, Türk dış politikasını şekillendirmiştir.

1923 - 1932 Dönemi Türk Dış Politikası

Bu dönemde Türk dış politikası, Lozan Antlaşması sonrası çözümlenemeyen meselelerin ele alınması ve ilişkilerin normalleştirilmesi üzerine odaklanmıştır.

Türk-İngiliz ilişkileri özellikle Musul meselesi çerçevesinde yoğunlaşmıştır.

Musul'un durumu ve geleceğiyle ilgili olarak Türkiye ve İngiltere arasında yapılan görüşmeler, Milletler Cemiyeti'ne havale edilmiştir.

Milletler Cemiyeti'nin kararıyla Musul, Irak'a bırakılmış ve Türkiye ile İngiltere arasında yaşanan gerilim artmıştır.

Türkiye, Musul konusunda yaşanan anlaşmazlıkların sonunda petrol gelirlerinin %10'unu 25 yıl süreyle alarak konunun kapanmasını sağlamıştır.

Türk-İngiliz İlişkileri:

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türk-İngiliz ilişkileri değişkenlik göstermiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Türkler, İngilizlerden hem fayda sağlamış hem de zarar görmüşlerdir.

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Türk-İngiliz ilişkileri, bağımsız devletler arası ilişkilere dönüşmüştür. Ancak bu dönemde de bazı sorunlar yaşanmıştır.

Musul Meselesi:

Musul, Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde bulunuyordu ve bu bölgenin statüsü Lozan Barış Antlaşması'nda belirlenememişti.

Lozan Antlaşması gereği, Türkiye ile İngiltere arasında dokuz ay içinde yapılacak görüşmelerle Musul'un durumu belirlenecekti. Ancak bu süreçte anlaşma sağlanamadı ve konu Milletler Cemiyeti'ne havale edildi.

Milletler Cemiyeti görüşmelerinde Türkiye, Musul'un kaderini kendi halkının belirlemesi gerektiğini savundu ancak İngiltere'nin bölgedeki nüfuzu sebebiyle bu talep kabul edilmedi.

Sonuç olarak, Musul 1926'da Türkiye-İngiltere ve Irak arasında yapılan antlaşmayla Irak'a bırakıldı ve Türkiye, bölgeden elde edilen petrol gelirlerinin bir kısmını almayı kabul etti.

Bu süreçte yaşananlar, Türk-İngiliz ilişkilerinde bir dönem gerginliğe ve karşılıklı anlaşmazlıklara yol açmıştır. Ancak sonrasında yapılan antlaşma ile Musul'un statüsü belirlenmiş ve ilişkilerin seyrinde bir düzelme sağlanmıştır.

Türk-Yunan İlişkileri ve Etabli Anlaşmazlığı Meselesi:

Yunanistan'ın Megalo İdea politikasıyla Türkiye'nin tepkisi ve bu politikanın ilişkilere etkisi.

Mondros Mütarekesi öncesinde İstanbul'daki Rumlar ve Batı Trakya'daki Türkler arasında mübadele planları.

Etabli kavramının ne anlama geldiği ve Yunanistan'ın bu kavramı yorumlamasıyla ortaya çıkan anlaşmazlıklar.

Türkiye'nin mübadele sürecindeki tavrı ve Ortodoks Patriği'nin mübadele kapsamına alınması.

10 Haziran 1930'da Ankara'da imzalanan Dostluk Antlaşması'nın detayları ve ilişkilerdeki sonraki gelişmeler.

Türk-Sovyet İlişkileri:

1921 Moskova Dostluk Antlaşması'nın arka planı ve Türkiye-Sovyet ilişkilerindeki ilk adımlar.

Musul meselesi ve Türkiye-Sovyet ilişkilerindeki etkileri, özellikle 1925 Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nın önemi.

İki ülke arasındaki ticari ve askeri iş birlikleri, özellikle 1927 Ankara Ticaret Antlaşması'nın detayları.

Türkiye'nin Batı ülkeleriyle ilişkilerini düzeltmesi sonrası Türk-Sovyet ilişkilerindeki soğuma ve nedenleri.

17 Aralık 1928 tarihinde imzalanan Dostluk Antlaşmasının uzatılmasına rağmen ilişkilerdeki gerilimler ve sonraki süreçteki gelişmeler.

Türk-Fransız İlişkileri:

1921 Ankara Antlaşması ile Fransa, Türkiye'yi ilk tanıyan itilaf devleti oldu. Bu, ilişkilerin olumlu yönde ilerlemesine katkı sağladı.

Türkiye-Suriye sınırının belirlenmesi sürecinde yaşanan anlaşmazlıklar ve bunun ilişkilere etkisi.

1930 Dostluk Antlaşması'nın imzalanmasıyla sınır tespit edildi ancak önceki sorunlar çözüme kavuşmadı.

Türkiye'deki Fransız Misyoner Okulları meselesinin çözümü ve ilişkilere etkisi.

Bozkurt-Lotus davası ve Osmanlı borçları meselesi gibi diğer sorunlar ve bunların ilişkilere yansımaları.

Türk-İtalyan İlişkileri:

İtalya'nın Millî Mücadele dönemindeki tutumu ve sonrasında Roma İmparatorluğu idealleriyle ilişkilerde artan gerginlik.

Türkiye'nin anti-sömürgeci politikaları ve İtalya'nın buna karşı tutumu.

1928 Tarafsızlık ve Dostluk Antlaşması'nın imzalanması, ancak ilişkilerdeki gerilimlerin devam etmesi.

Küçük Antanta ittifakı ve Türkiye'nin bu ittifaka katılımının ilişkilere etkisi.

Türk-İngiliz ilişkilerindeki gelişmelerin Türk-İtalyan ilişkilerine olan yansımaları ve ilişkilerde yaşanan zayıflama süreci.

Türkiye'nin İslam Ülkeleriyle İlişkileri:

Türkiye, laiklik ilkesi ve modernleşme çabaları çerçevesinde, aynı zamanda İslam ülkeleriyle de dostluk ilişkilerini geliştirmeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda atılan adımlar şunlardır:

1. Türk-Afgan Dostluk Antlaşması (1 Mart 1921):

- Türkiye ve Afganistan arasında imzalanan bu antlaşma, dostluk ilişkilerini resmîyet kazandırmıştır.

2. Yenilenen Türk-Afgan Dostluk Antlaşması (25 Mayıs 1928):

- İki ülke arasındaki iyi ilişkilerin devamını sağlamak amacıyla imzalanmıştır.

3. Türkiye-İran Dostluk Antlaşması (23 Ocak 1932):

- Türkiye ve İran arasında sınır meselelerinin çözümü ve dostluk ilişkilerinin geliştirilmesi için imzalanmıştır.

4. Genel Durum:

- İslam ülkeleri genellikle Batılı devletlerin etkisi altında olduğu için, Türkiye ile bu ülkeler arasındaki ilişkiler de bu etkiden etkilenmiştir.

- Türkiye'nin millî mücadele hareketi ve Atatürk, bağımsızlık mücadelesi veren İslam ülkelerindeki aydınlar için bir ilham kaynağı olmuştur.

1932-1938 Dönemi Türk Dış Politikası:

Bu dönemde Türkiye, Lozan Antlaşması sonrasında geriye kalan sorunları çözerek uluslararası alanda daha etkin bir rol oynamıştır. Başlıca özellikleri şunlardır:

1. Gruplaşmalar ve Türkiye'nin Durumu:

- Dünya ekonomik krizi sonrasında, devletler arasında gruplaşmalar meydana gelmiştir.
- Türkiye, bu süreçte Antirevisyonist grup içinde yer alarak mevcut statükoyu korumayı amaçlamıştır.

2. Dış Politika ve Barışçı Yaklaşım:

- Türkiye'nin dış politikasının temel özelliği, barışçı yollarla mevcut statükoyu sürdürmeye odaklanması olmuştur.
- Silahsızlanma faaliyetlerine katılarak uluslararası ilişkilerde barışçı bir tutum sergilemiştir.

3. Milletler Cemiyeti'ne Katılım:

- Türkiye, 1932'de Milletler Cemiyeti'ne kabul edilerek uluslararası alanda daha fazla etkinlik göstermeye başlamıştır. (Milletler Cemiyeti, uluslararası barışı ve güvenliği sağlamak amacıyla kurulan bir organizasyondur.)

Türkiye'nin Balkan Ülkeleriyle İlişkileri ve Balkan Antantı:

Türkiye, Balkanlarda barışın korunması ve dostluk ilişkilerinin geliştirilmesi amacıyla çeşitli antlaşmalar imzalamıştır.

15 Aralık 1923'te Arnavutluk, 18 Ekim 1925'te Bulgaristan, 25 Ekim 1925'te Yugoslavya ile Dostluk Antlaşmaları imzalanmıştır.

14 Eylül 1933'te Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan Dostluk ve Sınır Güvenliği Antlaşması, bölgedeki olumlu havayı güçlendirmiştir.

Bu dönemde, Türkiye'nin liderliğinde Balkan Antantı fikri ortaya atılmış ve Almanya'daki Nazilerin yükselişi bu antantın gerçekleştirilmesi için çalışmaları hızlandırmıştır.

Türkiye'nin İslam Ülkeleriyle İlişkileri ve Sadâbat Paktı:

Türkiye, Ortadoğu'daki İslam ülkeleriyle de dostluk ve işbirliği antlaşmaları yapmıştır.

İran, Irak ve Mısır gibi ülkelerle 1930'lu yıllarda çeşitli antlaşmalar imzalanmıştır.

Türkiye, İran ve Irak arasında 2 Ekim 1935'te üçlü bir antlaşma imzalamış ve daha sonra Afganistan'ın da katılımıyla bu işbirliği alanı genişlemiştir.

8 Temmuz 1937'de Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında Sadâbat Paktı adı verilen bir antlaşma imzalamıştır. Bu antlaşma, 14 Ocak 1938'de TBMM tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Balkan Antantının ardından Sadâbat Paktının imzalanmasıyla Türkiye, hem batıda hem de doğuda bir güvenlik sistemi oluşturmuştur.

4. Montrö Boğazlar Sözleşmesi:

- Boğazlar, Türkiye için hayati öneme sahiptir ve Lozan görüşmelerinde imzalanan Boğazlar Sözleşmesi, Türkiye'yi tam yetkili kılmamıştır.
- Türkiye, 11 Nisan 1936'da, sözleşmeyi imzalayan devletlere "Şartlar Değişmiştir" ilkesinden hareketle birer nota göndererek, sözleşmenin değiştirilmesi talebini iletti.
- İngiltere'nin bu isteği desteklemesi ve ardından Balkan Antantı Daimî Konseyi'nin aynı yönde karar almasıyla, Montrö Boğazlar Sözleşmesi için bir konferans düzenlendi.
- 22 Haziran 1936'da Montrö'de imzalanan sözleşme ile Boğazların statüsü değişti ve Türkiye burada tam hakimiyetini sağladı. Bu, Türkiye'nin uluslararası alandaki prestijini artırdı ve Türk-İngiliz ilişkilerinde yakınlaşmaya da katkı sağladı.

6. Türk-Alman İlişkileri:

- Almanya'nın I. Dünya Savaşı sonrasında Versay Antlaşması nedeniyle uluslararası alanda zayıflığı, Türk-Alman ilişkilerini sınırlı tutmuştur.
- Ancak, 1933'te Nazi Partisinin iktidara gelmesiyle Almanya'nın siyasi ve ekonomik gücü artmış ve Türkiye ile ilişkileri hızla gelişmiştir.
- 1934 ve 1939 yıllarında yapılan ticaret antlaşmaları ve kredi anlaşmaları ile ekonomik ilişkiler güçlenmiştir. Ancak, Almanya'nın yayılcı politikaları ve Türkiye'nin Antirevisyonist politikası arasında gerilimler yaşanmıştır.

7. Türk-Sovyet İlişkileri:

- Türk-Sovyet ilişkileri, cumhuriyetin ilk yıllarında dostane bir hava içindeydi ancak 1930'lardan itibaren Batılı devletlerle işbirliği yapılması ilişkileri etkiledi.
- 1932'de gerçekleşen Türkiye Başbakanı ve Dışişleri Bakanı ziyareti ilişkilere canlılık getirse de, 1934'ten sonra kopukluklar yaşanmaya başlandı.
- Montrö Boğazlar Sözleşmesi imzalandıktan sonra dostluk atmosferi zayıfladı ve özellikle 1945'ten itibaren Sovyetlerin yayılcı politikaları Türkiye ile ilişkileri olumsuz etkiledi.

8. Türk-Fransız İlişkileri ve Hatay Meselesi:

- Türk-Fransız ilişkilerinde 1932-1938 dönemindeki önemli konu Hatay (İskenderun Sancağı) meselesiydi.
- Fransa'nın Suriye ile anlaşması ve İskenderun Sancağı'nın statüsü gündeme gelince Türkiye karşı çıktı ve Milletler Cemiyeti'nde Türk tezi kabul edildi.
- 23 Haziran 1939'da Ankara'da imzalanan antlaşmayla İskenderun Sancağı Türkiye'ye katıldı.

9. Türk-İtalyan İlişkileri:

- Türk-İtalyan ilişkileri 1928'de imzalanan antlaşmanın etkisi altında gelişti ve 1936'da Akdeniz konusunda anlaşma imzalanması ilişkileri olumlu etkiledi.
- Ancak, İtalya'nın yayılcı politikaları ve Nyon Konferansında Türkiye'nin İngiltere ve Fransa'yı desteklemesi gerilimlere neden oldu.

10-11. Türk-İngiliz İlişkileri:

- Türk-İngiliz ilişkileri Musul meselesi nedeniyle gergin başladı ancak 1932'den itibaren dostça bir seyir izledi.
- Özellikle 1936'da imzalanan Akdeniz Paktı ve Türk-İngiliz ekonomik işbirliği ilişkileri güçlendirdi ve Karşılıklı Yardım Antlaşması imzalandı.

Atatürk İlkeleri:

- Atatürk ilkeleri, Türk inkılabının dayandığı iki grupta toplanmaktadır: Temel İlkeler (Atatürk İlkeleri) ve Bütünleyici İlkeler.
- Temel İlkeler, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel özellikleri olarak Anayasaya girmiştir ve altı tanedir: Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devletçilik ve İnkılâpçılık.

1. Cumhuriyetçilik:

- Cumhuriyet, halka dayanan, gücünü halktan alan bir devlet şeklidir ve iktidarın millete ait olduğu bir sistemdir.
- Türkiye'de cumhuriyet, temel olarak millet egemenliği fikri üzerine kurulmuştur ve Atatürk'ün samimiyetle desteklediği bir yönetim şeklidir.
- Atatürk'e göre cumhuriyet, faziletli ve namuslu insanlar yetiştiren bir idare olarak Türk Milletinin karakterine en uygun idaredir.
- Atatürk, gençlik yıllarından itibaren cumhuriyet fikrini benimsemiş ve Türk Milletinin cumhuriyet rejimine kavuşması için mücadele etmiştir.
- Cumhuriyet, Türkiye'nin demokratikleşmesine ve yapılan inkılâplara ortam hazırlamıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerinden biri olan cumhuriyet, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olma niteliğini taşır ve bu nitelikler Türkiye'nin kalkınma ve çağdaş yaşam arzusunun güvencesidir.

Demokratik Olmak:

Atatürk, "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" ifadesini 1921 Anayasası'na koyarak demokrasinin güvence altına alınmasına katkıda bulunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti, demokratik niteliği sayesinde insan onurunu yaşatan bir devlet olarak kabul edilir.

Laik Olmak:

Türkiye Cumhuriyeti, akıl, mantık ve bilim doğrultusunda yönetilme amacıyla laik bir nitelik kazanmıştır. Laiklik, dinin devlet işlerinden ayrılmasını sağlar ve dinî inançlara eşit mesafede durur.

Sosyal Devlet Olmak:

Türkiye Cumhuriyeti, halkını kucaklayan, sıkıntılarını çözmeye çalışan ve vatandaşlarının hayatını güvence altına alan bir sosyal devlet modelini benimsemiştir.

Hukuk Devleti Olmak:

Türkiye Cumhuriyeti, hukukun üstünlüğünü benimsemiş ve herkesin kanun önünde eşit olduğu bir hukuk devleti olarak tanımlanır.

2. Milliyetçilik:

Atatürk milliyetçiliği, Türk Milletinin geçmişine olan sevgi, birlik ve beraberliğe dayanır. Vatanın bölünmez bütünlüğüne inanır, hürriyet ve eşitlik fikirlerine dayanır ve barışçıl bir yaklaşımı benimser. İnsan haklarına saygı ve kültürel değerlere değer verme esasına dayanır.

3.Halkçılık:

Atatürk'e göre halkçılık, kuvvetin, kudretin, hakimiyet ve idarenin doğrudan doğruya halka verilmesi ve yönetimin, ekonominin, politikanın, devlet ve toplum düzenlemelerinin halka dönük olmasıdır. Halkçılık, demokratik esaslara uygun olarak halkın kendi kendisini yönetmesini amaçlar.

4.Devletçilik:

Devletçilik, devletin yetkilerinin genişlemesi, kamu hizmetlerinin yayılması anlamına gelir. Atatürk'e göre devletçilik, Türkiye'nin ihtiyaçlarından doğmuş özgün bir sistemdir. Sanayi planları ve planlı kalkınma modelleri devletçilik anlayışının birer parçasıdır.

5.Laiklik:

Laiklik, din ile devlet işlerinin ayrılması ve devletin vicdan işlerinden tarafsız kalmasıdır. Atatürk döneminde gerçekleştirilen inkılâplarla Türkiye'nin laik bir yapıya kavuşması, din özgürlüğünü ve hür düşüncüyü güvence altına almıştır. Laiklik, din düşmanlığı ya da dinsizlik değil, toplumda din hürriyetini ve bireylerin dini inançlarını serbestçe yaşamalarını sağlar.

6.İnkılâpçılık;

Atatürk'ün bütün ilkelerini içeren temel bir ilkedir. Bu ilke, gerçekleştirilen inkılâpları ve ilkelere sahip çıkmayı ifade eder.

Türk inkılâbı, geri bırakıcı eski müesseseleri yıkarak, ilerici yeni müesseselerle Türk Milletinin ilerlemesini sağlar.

Atatürk, inkılâpların devamı ve korunması için inkılâpçılık ilkesini benimser ve anayasaya yansıtır.

İnkılâpçılık, eskiyi canlandırma girişimlerine engel olurken, bilimsel ve ilerici çalışmalarla Türkiye'nin ilerlemesini sağlamak amacıyla yapılan inkılâpları korur ve savunur.

I. ATATÜRK'ÜN HASTALIĞI VE ÖLÜMÜ (10 Kasım 1938)

1. Atatürk'ün Gezileri ve Hastalığı:

- Atatürk, 1938 yılının ilk aylarında bir geziden dönüşünde gribal enfeksiyon nedeniyle rahatsızlandı.
- İyileşmesinin ardından yeni bir seyahate çıktı ancak hastalığı yeniden nüksetti ve İstanbul'a tedavi için gitti.

2. Vasiyeti ve Ölümü:

- Hastalığının ilerlediğini hisseden Atatürk, 5 Eylül 1938'de İstanbul'da vasiyetini yazdırdı.
- 10 Kasım 1938 Perşembe günü saat 9'u 5 geçte hayata gözlerini yumdu.
- Naaşı, özel bir trenle Ankara'ya getirilerek Etnografya Müzesi'ne konuldu ve daha sonra Anıtkabir'e taşındı.

II. İSMET İNÖNÜ'NÜN CUMHURBAŞKANI SEÇİLMESİ

1. İnönü'nün Başvekillik Dönemi ve Görüş Ayrılıkları:

- İsmet İnönü, 1924-1937 arasında başvekillik görevini sürdürdü.
- 1937'den sonra ekonomi politikaları konusunda Atatürk ile görüş ayrılıkları yaşandı.

2. Atatürk'ün Vefatı ve İnönü'nün Seçilmesi:

- Atatürk'ün vefatı sonrasında 11 Kasım 1938'de İsmet İnönü oybirliği ile cumhurbaşkanı seçildi.

3. İç ve Dış Politika:

- İnönü döneminde milli koruma kanunları gibi ekonomi politikaları öne çıktı.
- Dış politikada tarafsızlık politikası izlendi ancak ülkenin durumu dikkatle takip edildi.

4. Parti İçi Güç ve Değişimler:

- İnönü, cumhurbaşkanı seçilmesiyle birlikte CHP Genel Başkanlığı'na getirildi ve parti içindeki gücünü artırdı.
- Atatürk döneminde siyasetten dışlanmış isimlerin Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı kurarak meclise girdiği dönem de yaşandı.

5. Hatay Sorunu ve Diğer Gelişmeler:

- İnönü döneminde Hatay'ın Anavatana katılması önemli gelişmelerden biriydi.
- Ayrıca siyasi arenada bazı değişimler yaşandı ve CHP'nin iç dinamikleri değişti.

Bu şekilde, Atatürk'ün hastalık ve ölüm süreci ile İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığı seçilmesi ve dönemine ilişkin önemli bilgiler sıra sıra ve detaylı olarak verilmiştir.

III. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI (1939-1945)

1. Öncü Gelişmeler:

- İkinci Dünya Savaşı'na dair ön belirtiler olarak İtalya'nın Habeşistan'ı işgali (1936), Japonya'nın Çin'e saldırısı (1937), Almanya'nın Avusturya'yı ilhakı (1938) yaşandı.
- Ağustos 1939'da Hitler-Stalin Paktı imzalandı, Doğu Avrupa'nın bölüşülmesi açıklandı.

2. Savaşın Patlak Verişi ve İlerleyişi:

- 1 Eylül 1939'da Almanya, Polonya'ya saldırarak savaşı başlattı, İngiltere ve Fransa da Almanya'ya karşı savaş ilan etti.
- Sovyetler Birliği de 17 Eylül 1939'da Polonya'nın doğusundan saldırarak katıldı.
- Hitler, 1940'ta Danimarka, Norveç, Hollanda, Belçika'yı işgal etti; Sovyetler de Baltık ülkelerini işgal etti.
- 1940 Haziran'ında Fransa'nın teslim olmasıyla Almanya batıda güçlendi.

-
- İtalya'nın 1940 Haziran'ında savaşa girmesiyle Kuzey Afrika'da çatışmalar başladı.
3. **Doğu Cephesi ve Pasifik Savaşı:**
- 22 Haziran 1941'de Almanya, Sovyetler Birliği'ne saldırdı.
-
- Japonya, ABD'nin Pearl Harbor'a saldırmasıyla ABD, Japonya'ya savaş ilan etti ve savaş Pasifik'e yayıldı.
4. **İtalya ve Kuzey Afrika Savaşları:**
- Müttefikler, 1943'te İtalya'ya çıkartma yaptılar ve İtalya'daki Alman birliklerini teslim aldılar.
-
- Kuzey Afrika'da ise kontrol ABD ve İngilizlerin eline geçti.
5. **Normandiya Çıkartması ve Almanya'nın Geri Çekilmesi:**
- 6 Haziran 1944'te Normandiya Çıkartması gerçekleştirildi.
-
- Almanya hem Batı'da hem Doğu'da geri çekilmeye başladı, ağır kayıplar yaşandı.
6. **Atom Bombası ve Japonya'nın Teslimi:**
- ABD, atom bombası kullanarak Japonya'yı zorladı ve 2 Eylül 1945'te teslim aldı.
7. **İsrail - Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları:**
- İkinci Dünya Savaşı'nın ardından İsrail Devleti'nin kuruluşu gerçekleşti.
-
- Filistin topraklarındaki karmaşa ve savaşlar, Arap-İsrail çatışmalarına yol açtı ve bu süreçte İsrail toprakları genişledi.
-

II. Dünya Savaşı ve Etkileri:

- II. Dünya Savaşı, tarihteki en yıkıcı savaşlardan biri olmuştur ve dünya genelinde büyük etkilere yol açmıştır.
-
- Almanya'nın büyük hava saldırılarıyla pek çok Avrupa kenti yerle bir oldu, alt yapılar zarar gördü ve ekonomiler felç oldu.
-
- Savaş sonucunda Avrupa devletlerinin sınırları büyük ölçüde değişti, Almanya ağır hasarlarla çıktı ve kayıplar yaşadı.
-
- Müttefiklerden İngiltere ve Fransa, savaş sonunda yorgun ve bitkin düştü, siyasi olarak da güç kaybı yaşandı.
-

Dünya Siyasetinin Yeniden Şekillenmesi:

- II. Dünya Savaşı sonrasında dünya siyasetinin şekillenmesi daha zinde ve güçlü olan ülkelere kalmıştır, özellikle ABD bu süreçte önemli bir rol oynamıştır.
-

Tabii, işte istediğiniz şekilde çok detaylı ve sıralı bir özet:

Savaş Yıllarında Türkiye

1. Siyasi Koşullar:

- 15 Haziran 1941'de imzalanan Türk-Alman Paktı, Türk milliyetçiliği hareketini etkiledi.
-
- Almanya, Türkiye'nin savaşa girmesi durumunda Sovyet hakimiyeti altındaki Türklerin Ruslara reaksiyon göstereceği ihtimalini hoş karşıladı.
-
- Türk hükümeti, Almanya ile ilişkileri bozmamak için sessiz kalmayı tercih etti.
-
- Almanya'nın doğuda ve batıda yenilgiye uğramasıyla 1944'te Türkiye'deki Türkçülük hareketi tasfiye edilmeye başlandı.
-

2. İktisadi Koşullar:

- Savaş, tarafsızlık ve seferberlik nedeniyle elde edilen kazanımları zayıflattı.
-
- Millî Korunma Kanunu ile temel ihtiyaç maddelerine narh uygulanmaya başlandı, çalışma saatleri uzatıldı ve hafta sonu tatilleri iptal edildi.
-
- 1942'de Varlık Vergisi uygulaması tartışmalara yol açtı ve 1944'te kaldırıldı.
-

3. Dış Politika ve İttifaklar:

- Türkiye, savaş çıkış sürecinde İngiltere ve Fransa'ya yaklaştı ve Ortak Beyanname ile bir ittifak sinyali verdi.
- Alman-Sovyet paktının ilanı Türkiye'yi İngiltere ve Fransa'ya daha da yaklaştırdı.
- İngiliz-Fransız-Türk karşılıklı yardım anlaşması imzalandı, Türkiye bu sayede askeri ve iktisadi yardım talep edebileceği bir pozisyonda oldu.
- Türkiye, İtalya'nın İngiltere ve Fransa'ya savaş ilan etmesiyle savaşa girme durumunda İtalya'ya savaş ilan etme konusunda tereddüt yaşadı.

4. Savaşın Yaklaşması ve Baskılar:

- Almanların Yunanistan'ı işgaliyle 1941'de savaş Türkiye'nin batı sınırlarına dayandı.
- İnönü yönetimi, Almanya ile saldırmazlık paktı imzalamak zorunda kaldı ve bu durum müttefikleri rahatsız etti.
- Almanya ile ticaret antlaşmasıyla Türkiye, savaş sanayisi için önemli olan kromun ticaretinde Almanya'ya avantaj sağladı.

5. Savaşın Son Dönemi ve Yalta Konferansı:

- Almanların Stalingrad'da yenilmesiyle Türkiye üzerindeki İngiliz ve Amerikan baskısı arttı.
- Yalta Konferansı'nda Türkiye'nin Birleşmiş Milletler kurucu üyeliği için Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmesi gerektiği kararı alındı.
- Türkiye, savaşın bitmek üzere olmasına rağmen Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etti ve müttefiklerle aynı ekseninde hareket etmeyi sağladı.

Savaşın Sonrası Türkiye'de Görülen Yeni Gelişmeler

1. Ulusal ve Uluslararası Arenada Değişim:

- Türkiye, II. Dünya Savaşı sonrasında Birleşmiş Milletler Beyannamesi'ni imzaladı ve San Francisco Konferansı'na katılarak Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kurulmasına katkı sağladı.
- Türk heyeti, 26 Haziran 1945'te Birleşmiş Milletler Antlaşması ve Uluslararası Daimi Adalet Divanı Statüsü'nü imzaladı ve TBMM tarafından kabul edildi.

2. Siyasi ve Toplumsal Dönüşüm:

- Savaş sonrasında toplumda büyük bir yokluk ve muhalefet artışı yaşandı.
- Türk hükümetinin Batı ideallerini benimsemesi, Sovyetler Birliği tehdidine karşı Batı'ya olan ihtiyacı arttırdı.
- İnönü, rejimi demokratikleştirmek için yeni yasalar ve uygulamalar vaat etti, ancak muhalefet artarak devam etti.

3. Çok Partili Sisteme Geçiş ve Siyasi Mücadele:

- 7 Ocak 1946'da Celal Bayar liderliğinde Demokrat Parti (DP) kuruldu, bu süreçle çok partili süreç başladı.
- DP'nin kurulmasıyla birlikte birçok yeni parti oluştu ancak uzun ömürlü olamayanlar da dahil oldu.
- CHP içindeki muhalefet, parti içinde liberalleşme isteğiyle karşılaştı.

4. Seçimler ve Hükümet Değişiklikleri:

- 21 Temmuz 1946'da yapılan genel seçimlerde CHP mutlak çoğunluğu sağladı, ancak tartışmalar uzun süre devam etti.
- Cumhurbaşkanı İnönü, Recep Peker'i hükümeti kurmakla görevlendirdi ve ekonomik önlemler alındı.
- Muhalefetin artan eleştirileri ve iç çekişmeler sonucunda DP'nin kurulması ve seçimlere katılmasıyla siyasi dinamikler değişti.

5. Eğitim ve Toplumsal Gelişmeler:

- Dini eğitim ve din görevlisi sıkıntılarına çözüm arayışları başladı, ilahiyat fakültesi açıldı ve İmam Hatip Kursları kuruldu.
- Toplumda dini eğitim ve kültürel meseleler üzerine tartışmalar yoğunlaştı.

6. Parti İçi Dinamikler ve Yeni Parti Kuruluşları:

- DP içindeki muhalefet, Millet Partisi'ni kurarak sert bir muhalefet yürüttü ancak başarı elde edemedi.
- Diğer çeşitli partiler de kuruldu ancak uzun ömürlü olamadılar.

Bu süreçte, Türkiye'de siyasi, toplumsal ve ekonomik olarak birçok değişim ve mücadele yaşandı.

Soğuk Savaş döneminin başlangıç yıllarında Türkiye'nin durumu şu şekildedir:

1. Uluslararası Politik Durum:

- II. Dünya Savaşı'nın ardından dünya siyasi dengeleri değişti ve kapitalizm ile komünizm arasında sert bir mücadele başladı.
- Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği, dünyadaki önemli aktörler haline geldiler.
- Üçüncü dünya ülkeleri olarak adlandırılan Asya-Afrika-Latin Amerika ülkeleri, yeni siyasi yapı içinde yer aldılar.

2. Türkiye'nin Durumu:

- Türkiye, Sovyetler Birliği'nin bölgede oluşturduğu tehdit karşısında Amerika Birleşik Devletleri'nden yardım talep etti.
- ABD ile Türkiye arasında 23 Şubat 1945'te bir antlaşma yapıldı ve Ekim 1946'da 25 milyon dolarlık bir kredi sağlandı.
- ABD'nin 1947'de yayımladığı Truman Doktrini ve Marshall Planı ile Türkiye'ye açık destek verdiği görüldü.
- Türkiye, 1949-1951 arasında Marshall Planı dahilinde yardımlar aldı ve sonrasında Ortak Savunma Planı adı altında yardımlar devam etti.

3. Sovyet Tepkisi ve Batı Bloku Oluşumu:

- Sovyetler Birliği, Batı'nın oluşturduğu yapıya tepki olarak 1947'de Kominform'u kurdu.
- Batı Avrupa ülkeleri, Sovyet tehdidine karşı 1948'de Batı Avrupa Birliği'ni kurdular.
- Amerika'nın öncülüğünde 1949'da NATO kuruldu ve Türkiye de bu yapıya dahil oldu.

4. Avrupa Konseyi Üyeliği:

- Türkiye, Avrupa Konseyi'ne 8 Ağustos 1949'da üye kabul edildi.

Bu dönemde Türkiye, Soğuk Savaş'ın başlamasıyla birlikte Batı Bloku'nun bir parçası olarak Sovyet tehdidine karşı stratejik bir konumda yer aldı ve Amerikan yardımlarıyla güçlenmeye çalıştı.